

**Bendrai finansuoja
Europos Sąjunga**

KELMĖS MIESTO VIETOS VEIKLOS GRUPĖS 2023–2029 M. VIETOS PLĖTROS STRATEGIJA

PATVIRTINTA
Kelmės miesto vietos veiklos grupės
Visuotinio narių susirinkimo
2024 m. balandžio 30 d. protokolu Nr. 1

TURINYS

TURINYS.....	4
LENTELIŲ IR PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS.....	1
ĮVADAS	3
VIETOS PLĖTROS STRATEGIJOS ĮGYVENDINIMO TERITORIJA IR GYVENTOJŲ, KURIEMS TAIKOMA VIETOS PLĖTROS STRATEGIJA, APIBRĖŽTIS	4
Teritorija	4
Gyventojai	4
Tikslinės grupės.....	5
POREIKIŲ IR GALIMYBIŲ ANALIZĖ.....	7
Demografinė apžvalga.....	7
Socialinė apžvalga.....	9
Ekonomikos ir darbo rinkos apžvalga	15
STIPRYBIŲ, SILPNYBIŲ, GALIMYBIŲ IR GRĖSMIŲ (SSGG) ANALIZĖ	20
VIETOS PLĖTROS STRATEGIJOS TIKSLAI, UŽDAVINIAI IR JŲ ĮGYVENDINIMO STEBĖSENOS RODIKLIAI, ĮSKAITANT IŠMATUOJAMAS REZULTATO SIEKTINAS REIKŠMES	21
KELMĖS MIESTO 2023–2029 M. VIETOS PLĖTROS STRATEGIJOS FINANSINIS VEIKSMŲ PLANAS	25
BENDRUOMENĖS DALYVAVIMAS.....	30
VIETOS PLĖTROS STRATEGIJOS VALDYMO, STEBĖSENOS IR VERTINIMO TVARKA.....	31

LENTELIŲ IR PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

1 lentelė. Neto migracija. Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra.....	9
2 lentelė. Medianinis gyventojų amžius. Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra.....	9
3 lentelė. Demografinės senatvės koeficientas. Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra.....	9
4 lentelė. Skurdo rizikos lygis. Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra.....	11
5 lentelė. Skurdo rizikos lygis pagal gyvenamą vietą.....	11
6 lentelė. Socialinės pašalpos gavėjų skaičius, tenkantis 1 000 gyventojų. Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra..	11
7 lentelė. Socialinę pašalpą gaunančių šeimų, kurias sudaro tik vienas iš tėvų ir vaikai, dalis, palyginti su visomis socialinę pašalpą gaunančiomis šeimomis. Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra.....	12
8 lentelė. Savivaldybės išlaidos NVO teikiamoms socialinėms paslaugoms finansuoti, palyginti su savivaldybės išlaidomis socialinėms paslaugoms. Šaltinis: Socialinės apsaugos ir darbo ministerija.....	14
9 lentelė. Tiesioginės užsienio investicijos, tenkančios vienam gyventojui. Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra.	15
10 lentelė. Materialinės investicijos, tenkančios vienam gyventojui. Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra.....	15
11 lentelė. Veikiančių ūkio subjektų skaičius metų pradžioje. Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra.....	16
12 lentelė. Veikiančių SVV įmonių skaičius metų pradžioje. Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra.....	17
13 lentelė. Vidutinis mėnesinis darbo užmokestis (bruto). Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra.....	18
14 lentelė. Bedarbių skaičius Kelmės mieste. Šaltinis: Užimtumo tarnybos Kelmės skyrius.....	18
15 lentelė. Bedarbių procentas nuo darbinio amžiaus gyventojų. Šaltinis: Užimtumo tarnybos statistika, Užimtumo tarnybos Kelmės skyrius.....	19
16 lentelė. SSGG. Šaltinis: sudaryta autorių.....	20
1 pav. Kelmės miesto teritorijos ribų žemėlapis. Šaltinis: „Google“ žemėlapiai.....	4
2 pav. Kelmės miesto gyventojų amžiaus struktūra (proc.) 2022 m. pradžioje. Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra.....	5
3 pav. Nuolatinių gyventojų skaičius Kelmės mieste. Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra.....	7
4 pav. Bendrasis gimstamumo rodiklis, tenkantis 1 000 gyventojų. Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra.....	8
5 pav. Bendrasis natūralios gyventojų kaitos rodiklis, tenkantis 1 000 gyventojų. Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra.....	8
6 pav. Lietuvos Respublikos ir Kelmės rajono socialinės paramos veiksmingumo indekso pokytis. Šaltinis: Socialinės apsaugos ir darbo ministerija.....	10
7 pav. Kelmės miesto socialinės paramos indekso dimensijų pokytis. Šaltinis: Socialinės apsaugos ir darbo ministerija.....	10
8 pav. 65 m. ir vyresnių gyventojų skaičius Kelmės mieste. Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra.....	12

9 pav. Bendrosios investicijos į ilgalaikį materialųjį turtą (nefinansų įmonių), tūkst. Eur. Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra.	16
10 pav. Fiziniai asmenys, įregistravę individualią veiklą Kelmės mieste. Šaltinis: Šiaulių apskrities valstybinė mokesčių inspekcija.....	17

ĮVADAS

Asociacija Kelmės miesto vietos veiklos grupė (toliau – VVG) – Kelmės mieste veikianti organizacija, jungianti nevyriausybinių, bendruomeninių organizacijų, verslo sektoriaus ir vietos valdžios institucijų atstovus, kurios pagrindinis tikslas – telkti suinteresuotų vietos valdžios, verslo, nevyriausybinių ir kitų įstaigų bei organizacijų pastangas, ieškant tinkamiausių sprendimų Kelmės miesto ekonominei ir socialinei gerovei kelti.

Kelmės miesto vietos veiklos grupės 2023–2029 m. vietos plėtros strategijos (toliau – KM VPS) **tikslas** – didinti nepalankioje padėtyje esančių Kelmės gyventojų socialinę ir ekonominę įtrauktį.

Tikslui pasiekti numatyti **uždaviniai ir veiksmai**:

1 uždavinys – išplėsti Kelmės mieste teikiamų socialinių bei sociokultūrinių paslaugų prieinamumą.

1.1.1 veiksmas – gyventojų poreikius atitinkančių socialinių paslaugų plėtra.

1.1.2 veiksmas – socialinio verslo kūrimas ir plėtra, sprendžiant gyventojų atskirties problemas.

2 uždavinys – paskatinti Kelmės gyventojų verslumą ir aktyvų dalyvavimą darbo rinkoje.

1.2.1 veiksmas – bedarbių ir ekonomiškai neaktyvių gyventojų integracija į darbo rinką.

1.2.2 veiksmas – bendruomenės verslumo gebėjimų ugdymas.

1.2.3 veiksmas – jauno verslo kūrimas.

KM VPS rengta įgyvendinant Europos Sąjungos (ES) lėšomis bendrai finansuojamą projektą Nr. 11-001-T-0025 „Kelmės miesto vietos veiklos grupės plėtros 2023–2029 m. parengimas“. KM VPS iškeltas tikslas, uždaviniai ir veiksmai atitinka 2021–2027 m. ES fondų investicijų programos 4.7 uždavinį „Skatinti aktyvią įtrauktį, siekiant propaguoti lygias galimybes, nediskriminavimą ir aktyvų dalyvavimą, ir gerinti įsidarbinamumą, ypač palankių sąlygų neturinčių grupių“ bei 4.9 uždavinį „Skatinti marginalizuotų bendruomenių, mažas pajamas gaunančių namų ūkių ir nepalankioje padėtyje esančių grupių, įskaitant specialiųjų poreikių turinčius asmenis, socialinę ir ekonominę įtrauktį vykdant integruotus veiksmus, be kita ko, teikti aprūpinimą būstu ir socialines paslaugas“.

Rengiant KM VPS, atlikta Kelmės miesto teritorijos poreikių ir galimybių analizė. Pagal oficialius duomenų šaltinius parengta stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių (toliau – SSGG) analizė, kuria remiantis siekiama pasinaudoti Kelmės miesto stiprybėmis ir galimybėmis mažinant grėsmes bei silpnybes.

KM VPS rengta atsižvelgiant į 2022–2030 metų Šiaulių regiono plėtros planą, Kelmės rajono savivaldybės 2021–2030 metų strateginį plėtros planą, Kelmės rajono savivaldybės 2023–2025 metų strateginį veiklos planą bei kitus aktualius teisės aktus ir dokumentus. KM VPS rengimas vykdytas remiantis bendruomenės inicijuotos vietos plėtros (toliau – BIVP) principu, t. y. parengtas atsižvelgiant į vietos bendruomenių projektų idėjas, NVO, verslo įmonių, savivaldybės ir jos įstaigų bei kitų institucijų atstovų įžvalgas.

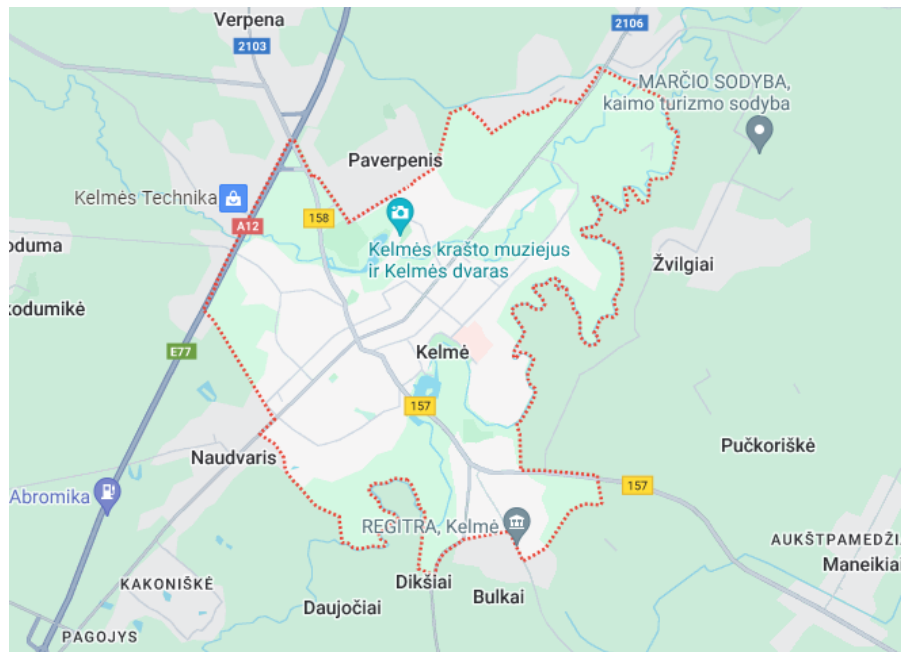
KM VPS bus įgyvendinama kartu su Kelmės miesto bendruomene. Įgyvendinus KM VPS, bus praplėsta teikiamų socialinių ir sociokultūrinių paslaugų pasiūla bei padidinta jų aprėptis ir kokybė. Taip pat bus kuriami nauji socialiniai verslai, kurie įdarbins vietos gyventojus ir teiks nepalankioje padėtyje esantiems gyventojams reikalingas paslaugas. Sudarytos galimybės marginalizuotoms bendruomenės grupėms integruotis į ekonomines, socialines ir kultūrines veiklas. Siekiant pasiekti KM VPS iškeltą tikslą, tikimasi, kad bus įgyvendinta 14 BIVP projektų, į kuriuos **planuojama įtraukti 360 Kelmės miesto gyventojų iš įvairių tikslinių grupių. Tikimasi, kad įgyvendinus BIVP projektus, ne mažiau kaip 40 proc. dalyvių ir toliau dalyvaus socialinės integracijos veiklose ar darbo rinkoje.**

VIETOS PLĖTROS STRATEGIJOS ĮGYVENDINIMO TERITORIJA IR GYVENTOJŲ, KURIEMS TAIKOMA VIETOS PLĖTROS STRATEGIJA, APIBRĖŽTIS

Teritorija

Vietos plėtros strategijos įgyvendinimo teritorija – Kelmės miestas (žr. 1 pav.).

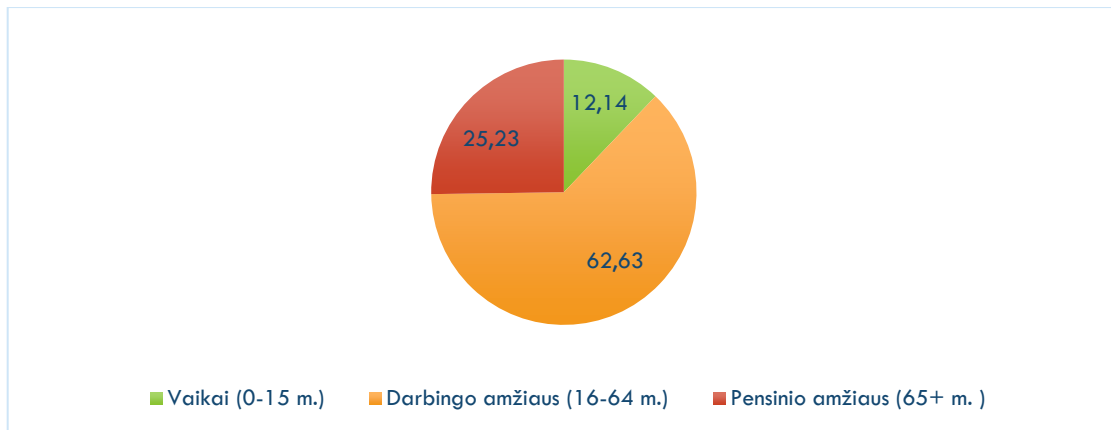
Kelmės miestas, įsikūręs vakarų Lietuvoje, yra Kelmės rajono savivaldybės administracinis centras, priklausantis Šiaulių regionui. Kelmė užima 875 ha teritoriją, iš kurių 388 ha yra užstatyti. Kelmės miesto išorinius ryšius užtikina *Via Hanseatica* magistralė A12 Ryga–Šiauliai–Tauragė–Kaliningradas, priklausanti TEN-T kelių tinklui ir I transeuropinio koridoriaus IA atšakai.

1 pav. Kelmės miesto teritorijos ribų žemėlapis. Šaltinis: „Google“ žemėlapis.

Gyventojai

Remiantis Valstybės duomenų agentūros teikiama informacija, **2022 m. pradžioje Kelmės mieste gyveno 7 538 gyventojai, tai sudarė apie 30 proc. visų Kelmės rajono gyventojų.** Mažiausią gyventojų grupę, arba 12,14 proc., sudarė vaikai (0–15 m.), didžiausią, arba 62,63 proc., – darbingo amžiaus gyventojai, pensinio amžiaus gyventojai (65 m. ir daugiau) sudarė 25,23 proc. visų gyventojų (žr. 2 pav.).

2 pav. Kelmės miesto gyventojų amžiaus struktūra (proc.) 2022 m. pradžioje. Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra.

Tikslinės grupės

KM VPS parengta ir bus įgyvendinama siekiant pagerinti nepalankioje padėtyje esančių Kelmės miesto gyventojų grupių gyvenimą. Analizėje nustatyta, kad dalis Kelmės miesto gyventojų yra nepalankioje padėtyje dėl nedarbo, negalios, skurdo, nepakankamų pajamų, kitų aplinkybių bei patiria socialinę ir ekonominę atskirtį. VPS tikslinės grupės yra mažiau galimybių turintys ir dėl skirtingų priežasčių nepalankioje ekonominėje ar socialinėje padėtyje esantys miesto gyventojai:

1. **Neįgalūs asmenys ir jų šeimos nariai (globėjai).** Remiantis Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – SADM) duomenimis, 2022 m. Kelmės rajone buvo 2 948 neįgalūs asmenys, iš jų 115 vaikų, 1 806 darbingo amžiaus ir 987 pensinio amžiaus asmenys. Neįgalieji Kelmės rajone sudaro 11,85 proc. visų rajono gyventojų. Atskirai Kelmės miesto duomenys nėra renkami, tačiau atsižvelgiant į tai, kad Kelmės mieste gyvena apie 30 proc. visų rajono gyventojų, daroma prielaida, kad **neįgaliųjų skaičius (suaugusiųjų ir vaikų) mieste gali būti apie 884** (30 proc. nuo bendro rajone gyvenančių neįgaliųjų skaičiaus).
2. **Socialiai pažeidžiami, socialinę riziką (atskirtį) patiriantys asmenys.** Asmenys (šeimos), veikiami veiksnių ir aplinkybių, dėl kurių patiria socialinę atskirtį ar yra pavojus ją patirti: suaugusių šeimos narių socialinių įgūdžių tinkamai prižiūrėti ir ugdyti nepilnamečius vaikus (įvaikius) stoka ar nebuvimas; nepilnamečių vaikų (įvaikių) visapusio fizinio, protinio, dvasinio, dorovinio vystymosi ir saugumo sąlygų šeimoje neužtikrinimas; psichologinė, fizinė ar seksualinė prievarta; smurtas; piktnaudžiavimas alkoholiu, narkotinėmis ar psichotropinėmis medžiagomis; priklausomybė nuo alkoholio, narkotinių, psichotropinių medžiagų, azartinių lošimų; elgetavimas, valkatavimas ar benamystė; motyvacijos dalyvauti darbo rinkoje stoka ar nebuvimas ir kt. Tai yra plati tikslinė grupė, aprėpianti įvairias grupes, **pagrindinės iš šios grupės KM VPS kontekste yra šios:** socialinę riziką patiriančios šeimos, socialinių pašalpų gavėjai, pensinio amžiaus asmenys (65 m. ir vyresni) ir kt. Remiantis Kelmės rajono savivaldybės administracijos duomenimis, 2022 m. Kelmės mieste buvo 38 socialinę riziką patiriančios šeimos, kuriose auga 63 vaikai, taip pat mieste gyvena 182 specialiųjų poreikių turintys vaikai, 461 socialinių pašalpų gavėjas ir 1 902 (25,23 proc. miesto gyventojų) pensinio amžiaus (65 m. ir vyresni) asmenys.

3. **Nepalankias sąlygas turintys vaikai, mokiniai, ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikai.** Pagal Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymą, vaikas – žmogus iki 18 metų, išskyrus atvejus, kai Lietuvos Respublikos įstatymuose nustatyta kitaip. Jeigu asmens amžius yra nežinomas ir yra priežasčių manyti, kad jis yra nepilnametis, toks asmuo laikomas vaiku, kol bus nustatyta priešingai. Šioje strategijoje nepalankiomis sąlygomis laikomos tos sąlygos, kurios neleidžia asmeniui plėtoti veiklą ir kompetencijų, nes asmuo gyvena nepalankiomis sąlygomis ar patiria socialinių, ekonominių, išsilavinimo, kultūrinių, geografinių sunkumų, turi negalią ir (ar) sveikatos problemų. Šią grupę sudaro negalią turintys, tėvų globos netekę, socialinę riziką patiriantys ir specialiųjų ugdymosi poreikių turintys vaikai. 2022 m. Kelmės rajono bendrojo ugdymo įstaigose mokėsi 448 mokiniai, turintys specialiųjų poreikių, arba 19,02 proc. visų mokinių. Daroma prielaida, kad panašus procentas specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių vaikų gali būti ir Kelmės mieste.
4. **Mažiau galimybių turintis jaunimas** – jaunimas, neturintis tokių pat sąlygų kaip bendraamžiai savo kompetencijoms ir veikloms plėtoti, nes gyvena nepalankiomis sąlygomis ar patiria socialinių, ekonominių, išsilavinimo, kultūrinių, geografinių sunkumų, turi negalią ir (ar) sveikatos problemų. Vadovaujantis šia sąvoka, kuri nustatyta Jaunimo politikos pagrindų įstatyme, daugumą Kelmės miesto jaunimo galima priskirti prie mažiau galimybių turinčių, kadangi didžiausi Lietuvos ekonominiai ir švietimo centrai Vilnius ir Kaunas yra toli, o artimiausias didmiestis Šiauliai yra už 45 km. Valstybės duomenų agentūros duomenimis, 2022 m. Kelmėje gyveno 1 162 jauni asmenys (15–29 m.), tai sudaro apie 15 proc. visų Kelmės miesto gyventojų.
5. **Bedarbiai, besirengiantys darbo rinkai ir ekonomiškai neaktyvūs asmenys.** Užimtumo tarnybos duomenimis, 2022 m. Kelmės mieste buvo 477 bedarbiai, iš jų 71 jaunas (iki 29 m.) bedarbis, 228 vyresnio amžiaus (daugiau kaip 55 m.) bedarbiai ir 89 besirengiantys darbo rinkai asmenys.
6. **Jauno verslo subjektai** – Kelmės mieste ne ilgiau kaip dvejus metus veikiančios labai mažos įmonės arba savarankišką darbą vykdantys fiziniai asmenys, atitinkantys Lietuvos Respublikos smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatyme apibrėžtą smulkiojo ir vidutinio verslo (toliau – SVV) subjekto sampratą ir per KM VPS siekiantys verslumo įgūdžių įgijimo, verslo pradžios ar plėtros stiprinimo.
7. **Socialinio verslo subjektai** – socialinio verslo projektų vykdytojai, kurie nustatyti Socialinio verslo paramos, įgyvendinant 2021–2027 metų ES fondų investicijų programą, taisyklėse ir kurie per socialinį verslą planuoja teikti įvairias socialines paslaugas ir taip mažinti socialinę ir ekonominę atskirtį bei kurti darbo vietas Kelmės mieste.

Įgyvendinant visus KM VPS veiksmus lygiateisiškai su vietos gyventojais galės dalyvauti ir migrantai, pvz., karo pabėgėliai iš Ukrainos ir kt.

Apklausoje duomenimis, Kelmės miesto gyventojai išskyrė tikslines grupes, kurios labiausiai susiduria su socialinėmis problemomis Kelmės mieste: **vyresnio amžiaus žmonės (65 m. ir vyresni), mažiau galimybių turintis jaunimas, bedarbiai, negalią turintys asmenys ir jų šeimos nariai, vieniši tėvai, nepalankias sąlygas turintys vaikai, socialinę riziką patiriančios šeimos.**

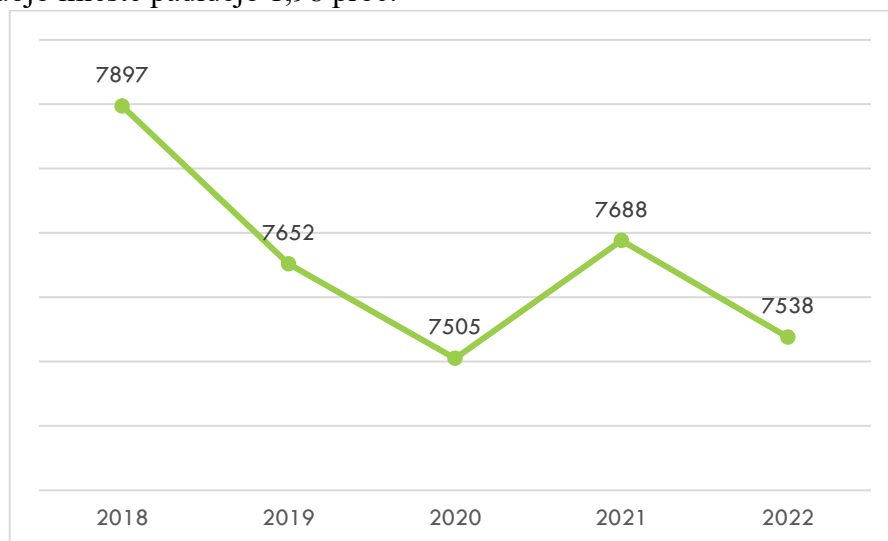
POREIKIŲ IR GALIMYBIŲ ANALIZĖ

Kelmės miesto poreikių ir galimybių analizė parengta analizuojant aktualiausius duomenis, bet ne senesnius nei 2 metų ir ne trumpesnius nei 5 metų laikotarpio, nebent tokių duomenų nėra. Siekta, kad visi duomenys būtų pateikti Kelmės miesto lygmeniu, tačiau, atsižvelgiant į tai, jog Valstybės duomenų agentūra bei kiti oficialūs šaltiniai daugumą duomenų pateikia viso Kelmės rajono lygmeniu, daroma prielaida, kad Kelmės mieste, kuriame gyvena beveik 30 proc. rajono gyventojų, esanti situacija atspindi rajone vyraujančias tendencijas. Atliekant poreikių ir galimybių analizę, buvo atsižvelgta į bendruomenės projektinius pasiūlymus (kurių gauta 20), susitikimų metu išsakytus pasiūlymus ir Kelmės miesto gyventojų poreikių apklausą.

Kelmės miesto duomenis pasirinkta lyginti su Pakruojo ir Varėnos miestų (vienas iš tos pačios apskrities, kitas – iš kitos apskrities) duomenimis dėl šių panašumų: **1) gyventojų skaičiaus**. Kelmės mieste 2022 m. gyveno 7 538 gyventojai, tai sudarė apie 30 proc. visų Kelmės rajono gyventojų; Pakruojo mieste 2022 m. gyveno 4 490 gyventojų, tai sudarė apie 25 proc. visų Pakruojo rajono gyventojų; Varėnoje 2022 m. gyveno 7 971 gyventojas, tai sudarė apie 39 proc. visų rajono gyventojų; **2) geografinės padėties**. Kelmė nuo artimiausio didmiesčio (Šiaulių) nutolusi apie 45 km, Pakruojis – apie 40 km, Varėna nuo artimiausio didmiesčio (Alytaus) nutolusi apie 48 km. Atkreipiamas dėmesys, kad su kitais miestais lyginami tik tie rodikliai, kurie yra viešai pasiekiami.

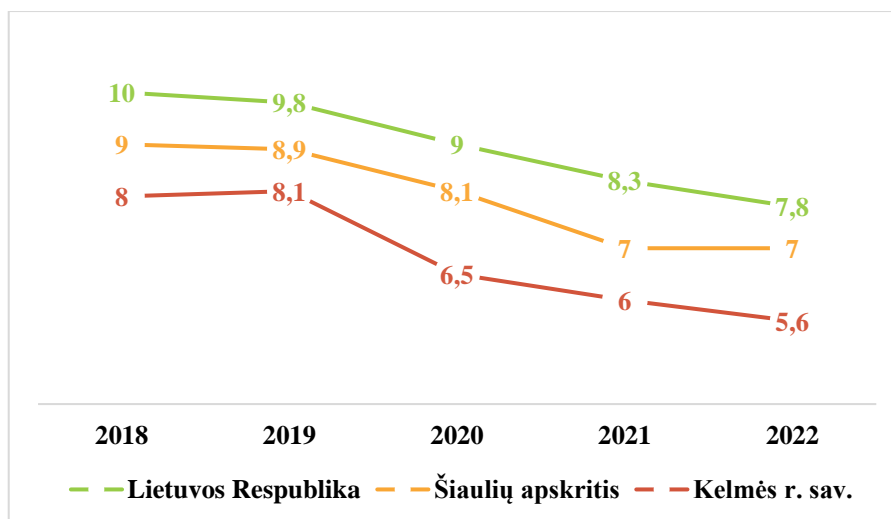
Demografinė apžvalga

2018–2022 m. laikotarpiu Kelmės mieste gyvenančių asmenų skaičius sumažėjo 4,5 proc. (nuo 7 897 iki 7 538). Nuolatinių gyventojų skaičiaus mažėjimas fiksuojamas kiekvienais metais, išskyrus 2021 m. (žr. 3 pav.). Palyginimui, Varėnos mieste analizuojamu laikotarpiu gyventojų skaičius sumažėjo 0,23 proc., o štai Pakruojo mieste padidėjo 1,98 proc.

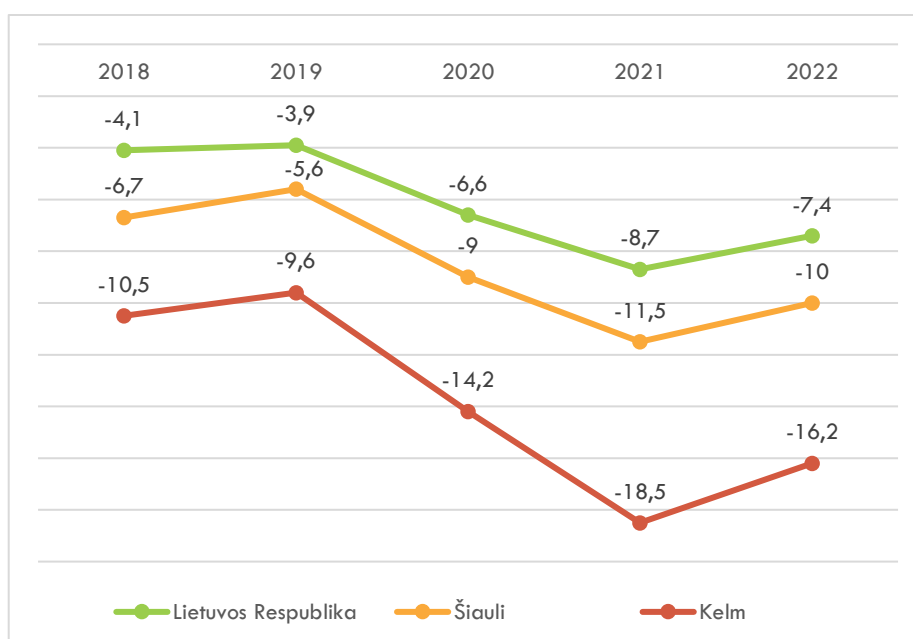
3 pav. Nuolatinių gyventojų skaičius Kelmės mieste. Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra.

Kelmės miesto gyventojų skaičiaus mažėjimą stipriai veikia žemas gimstamumas, neigiama gyventojų kaita, didelė neigiama migracija. **Bendrasis gimstamumo rodiklis Kelmės rajone (miesto duomenys nėra išskiriami) 2018–2022 m. periodu sumažėjo 30 proc. (nuo 8,0 iki 5,6)**. Lyginant Kelmės rajono bendrąjį gimstamumo rodiklį su Lietuvos rodikliu, pastebima, kad Kelmės rajonas stipriai atsilieka (žr. 4 pav.).

4 pav. Bendrasis gimstamumo rodiklis, tenkantis 1 000 gyventojų. Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra.

Tiek Kelmės rajone (miesto duomenys nėra išskiriami), tiek visoje šalyje pastebimas ir neigiamas bendrojo natūralios gyventojų kaitos rodiklio didėjimas. 2018–2022 m. periodu Kelmės rajone rodiklis padidėjo nuo -10,5 iki -16,2, Šiaulių apskrityje – nuo -6,7 iki -10, o Lietuvoje – nuo -4,1 iki -7,4. **Kelmės rajonas stipriai išsiskiria neigiamu natūraliu gyventojų kaitos dydžiu, kuris 2022 m. siekė -16,2 ir daugiau nei dvigubai viršijo visos Lietuvos vidurkį (-7,4) (žr. 5 pav.).**

5 pav. Bendrasis natūralios gyventojų kaitos rodiklis, tenkantis 1 000 gyventojų. Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra.

Šaltiniuose pateikiami viso Kelmės rajono migracijos rodikliai, todėl tikslaus Kelmės miesto gyventojų migracijos skaičiaus neparodo, tačiau daroma prielaida, kad viso rajono duomenys atspindi ir nurodo bendras Kelmės miesto tendencijas. **Analizuojant 2018–2022 m. periodo neto migracijos rodiklį, pastebima, kad neigiama migracija mažėja, ypač intensyviausiais COVID-19 pandemijos metais (2020 ir 2021 m.), tačiau vis tiek išlieka neigiama ir 2022 m. vėl pradeda didėti, o štai šalies rodiklis analizuojamu laikotarpiu pasikeitė iš neigiamo į teigiamą (žr. 1 lentelę).**

	2018	2019	2020	2021	2022	Pokytis, proc.
Lietuvos Respublika	-3 292	10 794	19 993	19 653	72 097	2 290,1
Šiaulių apskr.	-1 203	423	840	1 943	5 306	541,1
Kelmės r. sav.	-482	-388	-202	-147	-171	64,5

1 lentelė. Neto migracija. Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra.

Medianinis gyventojų amžius Kelmės rajone (miesto duomenys nėra išskiriami) yra 49 m. 2018–2022 m. šis amžius nesikeitė, išskyrus 2020 m., kai buvo 48 m. Rodiklis yra gerokai didesnis nei šalies, kuris išlieka stabilus – 44 m. (žr. 2 lentelę).

	2018	2019	2020	2021	2022	Pokytis, proc.
Lietuvos Respublika	44	44	44	44	44	0
Šiaulių apskr.	46	47	47	47	46	0
Kelmės r. sav.	49	49	48	49	49	0

2 lentelė. Medianinis gyventojų amžius. Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra.

Demografinės senatvės koeficientas didėja visoje šalyje, tačiau Kelmės rajone (miesto duomenys nėra išskiriami) stipriai viršija šalies rodiklį: Kelmės rajone – 198, šalyje – 134 (žr. 3 lentelę).

	2018	2019	2020	2021	2022	Pokytis, proc.
Lietuvos Respublika	131	132	134	134	134	2
Šiaulių apskr.	150	152	155	157	156	4
Kelmės r. sav.	191	194	196	198	198	4

3 lentelė. Demografinės senatvės koeficientas. Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra.

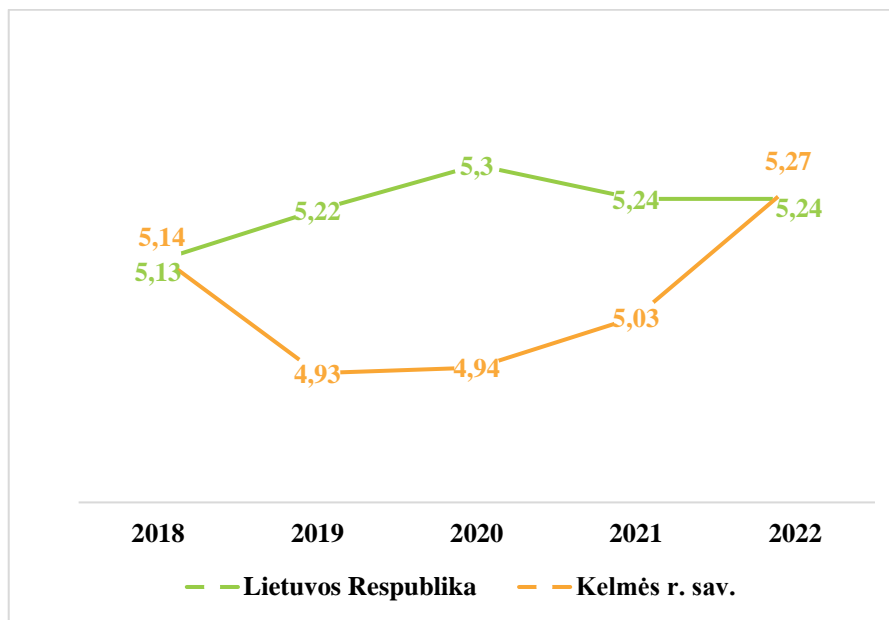
Apibendrinant galima teigti, kad visuomenė visoje šalyje tendencingai senėja. Lietuvos populiacijos senėjimo tempas yra beveik 2 kartus greitesnis negu ES vidurkis. Europos Komisija prognozuoja¹, kad po trijų dešimtmečių, 2050 m., šalies gyventojų amžiaus mediana sieks 51 m. ir bus beveik 7 metais didesnė nei šiuo metu. Gyventojų senėjimas neišvengiamai kelia daugiau iššūkių, susijusių su socialinių ir sociokultūrinių paslaugų teikimu. **[1 grėsmė]**

Socialinė apžvalga

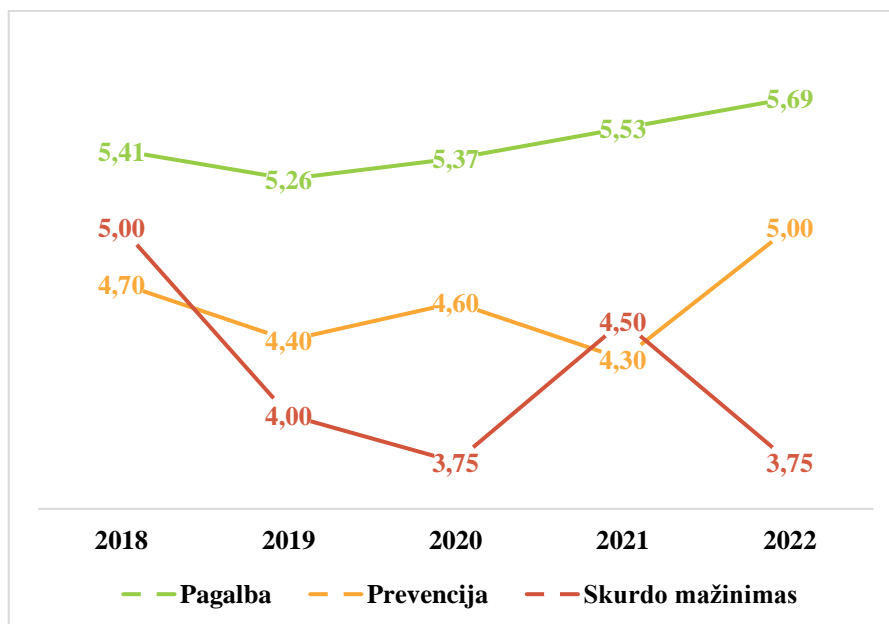
Didžioji dalis Kelmės rajono savivaldybės socialinės paskirties įstaigų ir visuomeninių organizacijų yra įsikūrusios Kelmėje, todėl miesto gyventojai turi geresnes galimybes gauti socialines paslaugas nei rajono gyventojai. **[1 stiprybė]** Analizuojant Kelmės rajono savivaldybės 2023 m. socialinių paslaugų planą, matyti, kad Kelmėje iš viso veikia 14 įstaigų ir organizacijų (iš 24, veikiančių visame rajone), teikiančių įvairias socialines paslaugas. Atsižvelgiant į faktą, kad didžioji dalis Kelmės rajone teikiamų socialinių paslaugų yra koncentruotos Kelmės mieste, bendroms tendencijoms nustatyti pasirinkta pasiremti ne tik Kelmės miesto, bet ir viso Kelmės rajono duomenimis. Bendrą Kelmės rajono socialinių paslaugų situaciją apibūdina SADM socialinės paramos veiksmingumo indeksas, pateikiamas dešimtbalėje

¹ STRATA. *Senstanti Lietuvos visuomenė* [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://strata.gov.lt/images/tyrimai/2020-metai/zmogiskojo-kapitalo-politika/20200924-senstanti-lietuvos-visuomene.pdf>.

sistemoje, kur 1 reiškia blogiausią rezultatą, o 10 – geriausią. 2022 m. Kelmės rajono indeksas siekė 5,27, o tai reiškia, kad savivaldybei sekėsi vidutiniškai. Šalies vidurkis tais metais siekė 5,24. Žvelgiant į penkerių metų pokytį 2018–2022 m. matomas nežymus pagerėjimas (nuo 5,14 iki 5,27) (žr. 6 pav.). Indeksas padalytas į tris vienodą svorį turinčias dimensijas: pagalbą, prevenciją ir skurdo mažinimą. 2021 m. Kelmės rajone pagalba užėmė aukščiausią rangą – 5,69, šiek tiek atsiliko prevencija – 5, tačiau gerokai prasčiau vertinamas skurdo mažinimas – 3,75 (žr. 7 pav.).

6 pav. Lietuvos Respublikos ir Kelmės rajono socialinės paramos veiksmingumo indekso pokytis. Šaltinis: Socialinės apsaugos ir darbo ministerija.

7 pav. Kelmės miesto socialinės paramos indekso dimensijų pokytis. Šaltinis: Socialinės apsaugos ir darbo ministerija.

Detaliau analizuojant Valstybės duomenų agentūros pateikiamą skurdo rizikos lygio statistiką, matyti, kad **2022 m. 31 proc. Kelmės rajono gyventojų gavo pajamas, nesiekiančias skurdo rizikos ribos. Šis rodiklis gerokai didesnis nei Lietuvos (21 proc.) ir Šiaulių apskrities (24 proc.) (žr. 4 lentelę).**

	2018	2019	2020	2021	2022	Pokytis, proc.
Lietuvos Respublika	22,9	20,6	20,9	20	20,9	-9
Šiaulių apskr.	27,2	26,2	23,9	22,2	23,7	-13
Kelmės r. sav.	31,1	47,5	26,5	27,8	31,1	0

4 lentelė. Skurdo rizikos lygis. Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra.

2019 m. fiksuojamas didelis skurdo rizikos lygio šuolis, kuris mažėjo 2020 ir 2021 m., tačiau vėl padidėjo 2022 m. Daroma prielaida, kad Kelmės mieste vyraujanti situacija atspindi rajono situaciją, atsižvelgiant į visos Lietuvos tendencijas: 2018–2022 m. laikotarpiu atskirtis tarp kaimo ir kitų miestų (ne didmiesčių) nebuvo labai didelė (išskyrus 2019 m.), o 2022 m. matoma, kad kaimuose skurdo rizikos lygis yra mažesnis nei miestuose (žr. 5 lentelę).

	2018	2019	2020	2021	2022	Pokytis, proc.
Kiti miestai	27	22,1	24,1	21,8	26,1	-3
Kaimas	31,3	27,9	26,3	25,4	23,3	-25

5 lentelė. Skurdo rizikos lygis pagal gyvenamą vietą

Socialinės pašalpos gavėjų skaičius, tenkantis 1 000 gyventojų, 2018–2022 m. periodu Kelmės rajone sumažėjo 6 proc., tačiau nuo 2020 m. pastebimas skaičiaus didėjimas. **2022 m. socialinių pašalpų gavėjų skaičius, tenkantis 1 000 gyventojų, Kelmės rajone siekė 48 ir daugiau nei dvigubai viršijo šalies vidurkį (23) bei 50 proc. viršijo Šiaulių apskrities vidurkį (32) (žr. 6 lentelę).** Kelmės mieste socialinių pašalpų gavėjų skaičius šiek tiek sumažėjo (2 proc.): 2018 m. – 472, 2019 m. – 442, 2020 m. – 380, 2021 m. – 431, 2022 m. – 461 asm.

	2018	2019	2020	2021	2022	Pokytis, proc.
Lietuvos Respublika	23	23	20	24	23	0
Šiaulių apskr.	37	33	28	33	32	-14
Kelmės r. sav.	51	57	41	43	48	-6

6 lentelė. Socialinės pašalpos gavėjų skaičius, tenkantis 1 000 gyventojų. Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra.

Pastebima, kad vieniši tėvai neretai atsiduria ekonomiškai sudėtingoje padėtyje. Analizuojant socialinę pašalpą gaunančių šeimų statistiką, matyti, kad 2018–2021 m. 26,7 proc. socialinę pašalpą gaunančių šeimų sudaro tik vienas iš tėvų ir vaikai. Šis skaičius per ketverius metus padidėjo 10,2 proc. punkt. (nuo 16,5 proc. iki 26,7 proc.). 2021 m. šis rodiklis buvo 1,7 proc. punkt. didesnis už šalies vidurkį (26,7) ir yra 1,2 proc. punkt. mažesnis negu Šiaulių apskrities vidurkis (27,9) (žr. 7 lentelę).

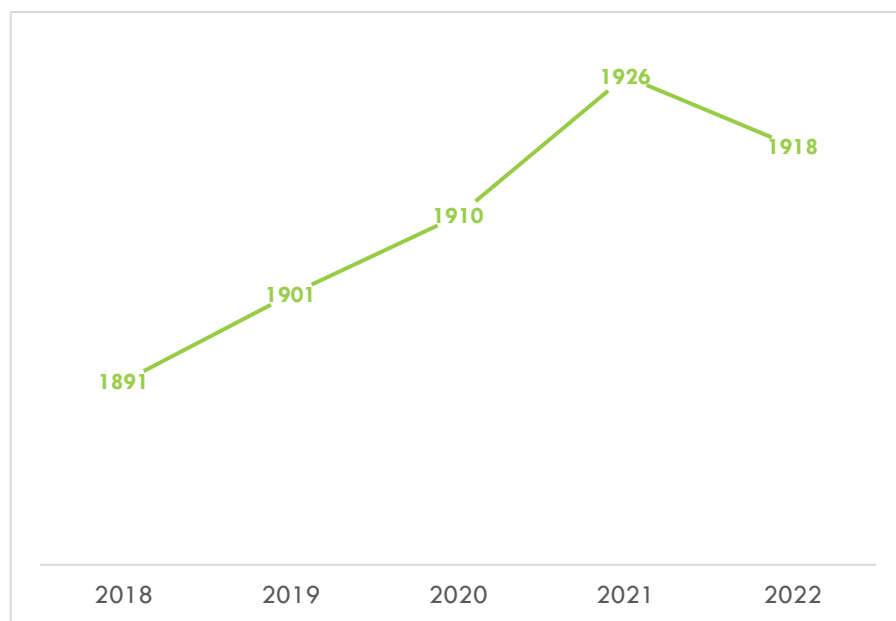
	2018	2019	2020	2021	2022	Pokytis, proc.
Lietuvos Respublika	14,9	14,5	15,1	25	15,5	4,0
Šiaulių apskr.	16	15,2	15,2	27,9	17,7	10,6

Kelmės r. sav.	16,5	15,8	14,1	26,7	19,9	20,6
-----------------------	------	------	------	------	------	-------------

7 lentelė. Socialinę pašalpą gaunančių šeimų, kurias sudaro tik vienas iš tėvų ir vaikai, dalis, palyginti su visomis socialinę pašalpą gaunančiomis šeimomis. Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra.

Lyginant 2018–2022 m. duomenis, matyti, kad **Kelmės mieste socialinę riziką patiriančių šeimų skaičius padidėjo 31 proc.** (2018 m. – 29, 2019 m. – 32, 2020 m. – 29, 2021 m. – 38, 2022 m. – 38). Palyginimui, Pakruojo mieste šis rodiklis sumažėjo 25 proc. (2018 m. – 48, 2019 m. – 45, 2020 m. – 34, 2021 m. – 34, 2022 m. – 36), Varėnos mieste 2018–2022 metų laikotarpiu socialinę riziką patiriančių asmenų skaičius padidėjo 46,4 proc. t. y. 33 asmenimis, nuo 71 iki 104. Analizuojamu laikotarpiu **socialinę riziką patiriančiose šeimose gyvenančių vaikų skaičius Kelmės mieste išaugo net 43 proc.** (2018 m. – 44, 2019 m. – 53, 2020 m. 52, 2021 m. – 66, 2022 m. – 63). Palyginimui, Pakruojo mieste šis rodiklis sumažėjo 18,46 proc. (2018 m. – 65, 2019 m. – 65, 2020 m. – 74, 2021 m. – 50, 2022 m. – 53),

Kelmės rajone ir mieste vyrauja visuomenės senėjimo tendencija, kuri ateityje įgis vis didesni pagreitį dėl išskirtinai mažo Kelmės rajono gimstamumo bei jaunų žmonių išvykimo gyventi kitur. **2018–2022 m. periodu didėja 65 m. ir vyresnių gyventojų amžiaus grupė:** nuo 1 891 iki 1 918 asm., t. y. 1,4 proc. (žr. 8 pav.). Palyginimui, analizuojamu laikotarpiu 65 m. ir vyresnių gyventojų amžiaus grupė Pakruojo mieste padidėjo 0,6 proc. (2018 m. – 1 000, 2019 m. – 1 003, 2020 m. – 1 040, 2021 m. – 1 043, 2022 m. – 1 006), Varėnos mieste šis rodiklis padidėjo 1,9 proc. Ši visuomenės dalis neretai patiria socialinę atskirtį dėl įvairių priežasčių, tokių kaip mobilumo ar kitų sveikatos sutrikimų, patiriamos vienatvės, technologinių įgūdžių neturėjimo ir kt. Taip pat pensinio amžiaus gyventojai neretai susiduria su pajamų trūkumu. Šiai tikslinei grupei aktualus tiek bendrųjų, tiek specialiųjų socialinių paslaugų teikimas.

8 pav. 65 m. ir vyresnių gyventojų skaičius Kelmės mieste. Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra.

2018–2022 m. stebimas ženklus, t. y. 39 proc., Kelmės rajono socialinių paslaugų centro teikiamų paslaugų socialinę riziką patiriančioms šeimoms, kurioms teiktos socialinių įgūdžių ugdymo, palaikymo ir (ar) atkūrimo paslaugos, skaičiaus augimas (2018 m. – 82, 2019 m. – 94, 2020 m. – 90, 2021 m. – 115, 2022 m. – 114).

Lyginant 2018–2022 m. duomenis, matyti, kad Kelmės mieste pagalbos į namus socialinių paslaugų gavėjų sumažėjo 10,23 proc. (2018 m. – 88, 2019 m. – 94, 2020 m. – 98, 2021 m. – 86, 2022 m. – 79). Dauguma paslaugų į namus gavėjų yra pensinio amžiaus negalią turintys ir vieniši miesto gyventojai.

Gyventojai apklausoje išskiria socialines paslaugas, kurių labiausiai trūksta:

- darbo su jaunimu gatvėje (jaunimo, kuris leidžia laiką gatvėje);
- sociokultūrinių paslaugų (laisvalaikio organizavimo);
- asmenų (šeimų) informavimo, konsultavimo, tarpininkavimo ir atstovavimo;
- psichologinės pagalbos;
- laikino atokvėpio paslaugų;
- vaikų dienos socialinės priežiūros paslaugų.

Jaunimo situacija. Kelmės rajono savivaldybė, vykdydama jaunimo politiką, į problemų sprendimą siekia įtraukti jaunimui aktualias organizacijas. Šiuo metu Kelmės rajone veikia 11 jaunimo organizacijų², iš jų 3 Kelmės mieste: Kelmės atviras jaunimo centras, vykdomas atvirą darbą su jaunimu, teikiantis socialines, pedagogines ir kitas paslaugas; Maltos ordino pagalbos tarnybos Kelmės jaunųjų maltiečių grupė, ugdoma socialinę riziką patiriančių ir elgesio sunkumų turinčių vaikų socialinius, higienos ir kitus įgūdžius; Lietuvos samariečių bendrijos Kelmės skyrius, suteikiantis vaikams erdvę, kurioje jie gali žaisti, daryti pamokas ir užsiimti kita laisvalaikio veikla.

Jaunimo politikos įgyvendinimo kokybę išsamiai apibrėžia Jaunimo reikalų agentūra (toliau – JRA) jaunimo politikos įgyvendinimo apžvalga. Derinant su kiekvienos savivaldybės jaunimo reikalų koordinatoriumi, JRA suformuotos rekomenduojamos jaunimo politikos įgyvendinimo savivaldybėje prioritetinės ir kitos veiklos sritys, užduotys ir rezultatų vertinimo kriterijai. 2022 m. Kelmės rajono savivaldybė iš viso įgyvendino 67,9 proc. rekomenduojamų užduočių. Procentas reikšmingai atsilieka nuo šalies vidurkio – 76,2 proc. Darbo su jaunimu srityje Kelmės rajono savivaldybė užėmė 30 vietą ir įgyvendino 66,7 proc. užduočių. Ši sritis vertinama pagal du kriterijus: atvirą darbą su jaunimu ir mobilų darbą su jaunimu gatvėje. Pabrėžtina, kad mobilaus darbo su jaunimu gatvėje kriterijus įvertintas 0 balų³. Jaunimo dalyvavimo, įgalinimo ir atstovavimo srityje Kelmės rajonas užėmė 54 vietą ir įgyvendino 70,6 proc. rekomenduojamų užduočių. Jaunimo savanoriškos veiklos įgyvendinimo srityje Kelmės rajonas užėmė 46 vietą ir įvykdė 75 proc. rekomenduojamų užduočių. Kelmės rajonas jaunimo politikos veiklos sričių administravimo srityje taip pat neužima aukštos vietos (dalijasi 37–41 vietas su kitomis savivaldybėmis). **Akivaizdu, kad Kelmės rajonas kiekvienoje jaunimo politikos srityje užima ganėtinai žemą vietą.**

Kelmės mieste 2022 m. socialines paslaugas teikė **5 nevyriausybinės organizacijos**. Palyginti su 2018 m., kai jų buvo 4, skaičius išaugo 1 NVO. NVO socialinėms paslaugoms organizuoti savivaldybė 2018 m. skyrė 5 800 Eur, 2019 m. – 5 999 Eur, 2020 m. – 5 720 Eur, 2021 m. – 7 520 Eur, 2022 m. – 6 401 Eur. **2018–2022 m. laikotarpiu finansavimas padidėjo nedaug – apie 10 proc.** NVO organizacijos iki 2022 m. gruodžio 15 d. buvo akredituotos ir teikė socialinės reabilitacijos neįgaliesiems bendruomenėje paslaugas.

² Kelmės rajono savivaldybė [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://www.kelme.lt/administracija/veiklos-sritys/jaunimas/>.

³ Jaunimo reikalų agentūra. *Jaunimo politikos įgyvendinimo apžvalga. 2022 m.* [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://jra.lt/uploads/jaunimo-politikos-igyvendinimo-apzvalga-2022.pdf?fbclid=IwAR3S-GI9qD5jNSDtdr6Dx5JWj0t2AismrdJE4lm3StNc-QZXOjht5xGB3oY>.

Kelmėje veikė 2 vaikų dienos centrai, kuriems savivaldybė 2021 m. skyrė 13 200 Eur, o 2022 m. – 14 400 Eur. Lietuvos samariečių bendrijos Kelmės skyrius teikia maitinimo paslaugas socialinę riziką patiriantiems asmenims. Šiai veiklai finansuoti Kelmės rajono savivaldybė 2018 m. skyrė 10 000 Eur, 2019 m. – 11 872 Eur, o 2020–2022 m. – kasmet po 12 000 Eur. **2018–2022 m. laikotarpiu finansavimas padidėjo tik 12 proc.**

Remiantis SADM teikiamais duomenimis, bendra savivaldybės išlaidų NVO teikiamoms socialinėms paslaugoms finansuoti, palyginti su savivaldybės išlaidomis socialinėms paslaugoms, dalis 2018–2022 m. padidėjo beveik 2,5 karto. Atkreiptinas dėmesys, kad 2021 m. procentas buvo padidėjęs net iki 7,11 proc. ir siekė 89 810 Eur, tačiau 2022 m. jis vėl stipriai sumažėjo iki 1,13 proc. (žr. 8 lentelę). Šis skaičius nėra didelis (SADM vertinamas 2 iš 10) ir **nepakankamai skatina NVO veiklą ir plėtrą.**

	2018	2019	2020	2021	2022	Pokytis, proc.
Finansavimo suma, Eur.	8 300	28 300	18 620	89 810	36 600	440
Dalis nuo visų socialinių paslaugų finansavimo (proc.)	0,46	1,57	0,83	7,11	1,13	245

8 lentelė. Savivaldybės išlaidos NVO teikiamoms socialinėms paslaugoms finansuoti, palyginti su savivaldybės išlaidomis socialinėms paslaugoms. Šaltinis: Socialinės apsaugos ir darbo ministerija.

2021–2030 m. Nacionalinės pažangos plano 7.2 uždavinio „Didinti darbo vietų pasiekiamumą ir viešųjų paslaugų prieinamumą visiems“ rodiklyje numatoma: „7.2.14. Savivaldybių viešųjų paslaugų, kurias teikia nevyriausybinės ir bendruomeninės organizacijos, dalis, 2025 m. – 15 proc., 2030 m. – 30 proc.“, tai sudaro galimybes NVO plėtoti veiklą ir teikti viešąsias paslaugas, taip pat ir socialines. **[1 galimybė]**

Apibendrinant galima teigti, jog didelė dalis Kelmės gyventojų gauna labai žemas pajamas (socialinės pašalpos gavėjai bei asmenys, kurių pajamos žemesnės nei skurdo rizikos riba) ir yra socialiai pažeidžiami. Kelmės mieste stipriai išaugo socialiai pažeidžiamų asmenų skaičius: socialinę riziką patiriančių šeimų ir jose augančių vaikų skaičius, 65 m. ir vyresnių gyventojų dalis bei socialinių paslaugų poreikis. Kelmėje nepakanka jaunimui teikiamų paslaugų – trūksta socialinių paslaugų, orientuotų į darbą su jaunimu gatvėje, asmenų (šeimų) informavimo, konsultavimo, tarpininkavimo ir atstovavimo, sociokultūrinių ir turiningo laisvalaikio organizavimo paslaugų. Šių paslaugų trūkumą įvardijo didelė dalis Kelmės miesto situacijos ir gyventojų poreikių apklausos respondentų. **[1 silpnybė]** Siekiant jaunimo, ypač mažiau galimybių turinčio, integracijos į bendruomenę, būtina įgyvendinti iniciatyvas, kurios ugdo šių asmenų socialinius ir (ar) verslumo įgūdžius. Kelmės rajone vyrauja aukštas skurdo rizikos lygis ir didelis skaičius asmenų, gaunančių socialinę pašalpą. **[2 silpnybė]**

Akivaizdu, kad Kelmėje veikiančios ir socialines paslaugas teikiančios NVO nepakankamai įtraukiamos į socialinių paslaugų teikimą. **[3 silpnybė]** KM VPS įgyvendinimas stipriai prisidėtų prie šios problemos sprendimo tiesiogiai suteikiant NVO finansavimą įgyvendinti įvairias gyventojų socialinę atskirtį mažinančias veiklas bei galimai paskatintų NVO sektoriaus plėtrą.

Siekiant pagerinti Kelmės miesto socialinę situaciją, būtina didinti nepalankioje padėtyje esančių Kelmės miesto gyventojų socialinę įtrauktį.

Ekonomikos ir darbo rinkos apžvalga

Valstybės duomenų agentūra pateikia daug įvairių naudingų ekonominę situaciją nusakančių rodiklių. Kadangi duomenys yra pateikiami administracinių teritorijų, o ne miesto lygmeniu, daroma prielaida, kad Kelmės rajonas atspindi ir Kelmės miesto situaciją. Ekonominę situaciją apibūdinančių rodiklių visuma rodo, kad Kelmės rajone situacija gerėja. Tačiau, palyginti su šalies ir Šiaulių apskrities rodikliais, matomas ženklus kai kurių rodiklių atotrūkis. Tiesioginių užsienio investicijų, tenkančių vienam gyventojui, skaičius 2018–2022 m. laikotarpiu reikšmingai paaugo (nuo 12 iki 276 Eur, arba 2 200 proc.), tačiau labai stipriai atsilieka tiek nuo Šiaulių apskrities (2022 m. – 1 962 Eur), tiek nuo Lietuvos vidurkių (2022 m. – 9 661 Eur) (žr. 9 lentelę).

	2018	2019	2020	2021	2022	Pokytis, proc.
Lietuvos Respublika	5 825	6 070	7 405	8 563	9 661	66
Šiaulių apskr.	1 298	1 251	1 794	1 723	1 962	51
Kelmės r. sav.	12	18	109	119	276	2 200

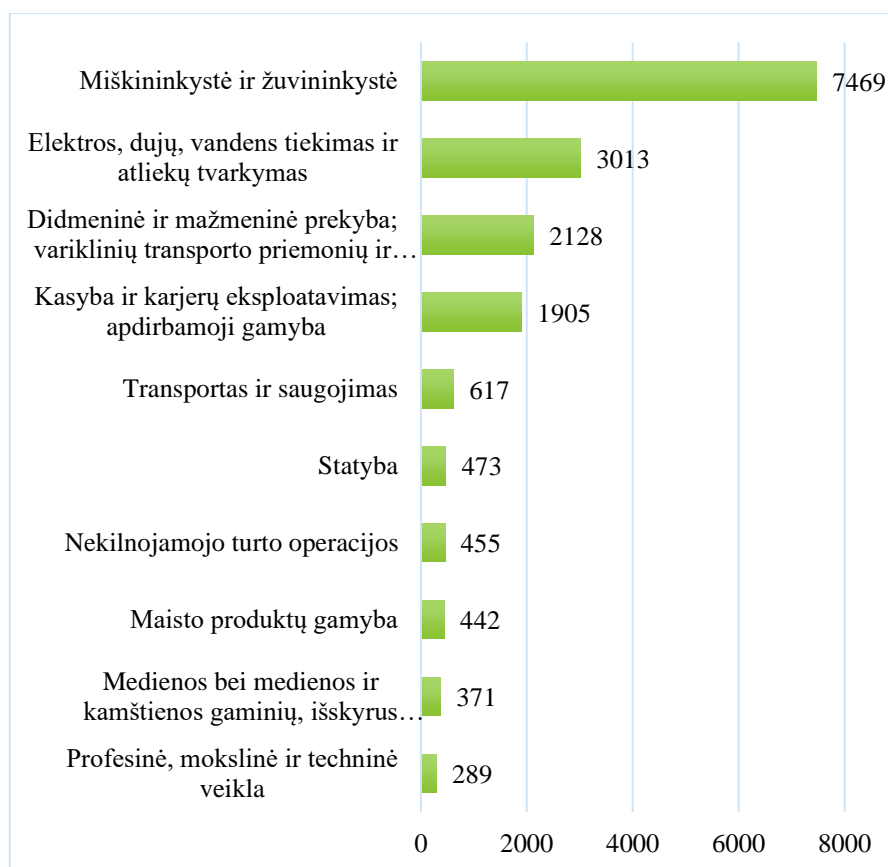
9 lentelė. Tiesioginės užsienio investicijos, tenkančios vienam gyventojui. Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra.

Kiek geresnis materialinių investicijų, tenkančių vienam gyventojui, rodiklis. 2018–2022 m. materialinių investicijų, tenkančių vienam gyventojui, skaičius paaugo 39,3 proc., tačiau 2022 m. daugiau nei dvigubai atsilieka nuo Šiaulių apskrities vidurkio ir daugiau nei keturgubai – nuo Lietuvos vidurkio (žr. 10 lentelę).

	2018	2019	2020	2021	2022	Pokytis, proc.
Lietuvos Respublika	2 883	3 414	3 239	3 847	4 393	52,4
Šiaulių aps.	1 887	2 144	2 363	2 359	2 322	23,1
Kelmės r. sav.	768	774	960	1 041	1 070	39,3

10 lentelė. Materialinės investicijos, tenkančios vienam gyventojui. Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra.

Analizuojant duomenis, kokiems sektoriams skiriama daugiausia investicijų, galima matyti, kad 2022 m. dominuoja žemą pridėtinę vertę generuojantys sektoriai: 1) miškininkystė ir žuvininkystė, 2) elektros, dujų, vandens tiekimas ir atliekų tvarkymas, 3) didmeninė ir mažmeninė prekyba; variklinių transporto priemonių ir motociklų remontas ir kt. (žr. 9 pav.).

9 pav. Bendrosios investicijos į ilgalaikį materialųjį turtą (nefinansų įmonių), tūkst. Eur. Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra.

Žvelgiant į ūkio subjektų skaičių ir su juo susijusius rodiklius, pastebima, kad Kelmės rajonas išgyvena sparčios verslo plėtros laikotarpį. Valstybės duomenų agentūros duomenimis, 2018–2022 m. Kelmės rajone veikiančių ūkio subjektų skaičius didėjo sparčiau negu Lietuvoje ar Šiaulių apskrityje (žr. 12 lentelę).

	2018	2019	2020	2021	2022	Pokytis, proc.
Lietuvos Respublika	104 117	105 093	107 444	108 258	113 516	9
Šiaulių apskr.	7 493	7 571	7 636	7 564	7 818	4
Kelmės r. sav.	521	538	560	549	572	10

11 lentelė. Veikiančių ūkio subjektų skaičius metų pradžioje. Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra.

Kelmės rajonas pasižymi sparčiai didėjančiu SVV įmonių skaičiumi, tenkančiu 1 000 gyventojų, kuris, lyginant 2018–2022 m. duomenis, išaugo 16 proc., t. y. daugiau nei šalyje ir Šiaulių apskrityje, kur rodiklis didėjo 11,5 ir 7,2 proc. (žr. 13 lentelę).

	2018	2019	2020	2021	2022	Pokytis, proc.
Lietuvos Respublika	83 069	84 510	86 738	87 284	92 628	11,5
Šiaulių apskr.	5 487	5 599	5 644	5 578	5 883	7,2

Kelmės r. sav.	387	419	439	427	449	16,0
-----------------------	-----	-----	-----	-----	-----	-------------

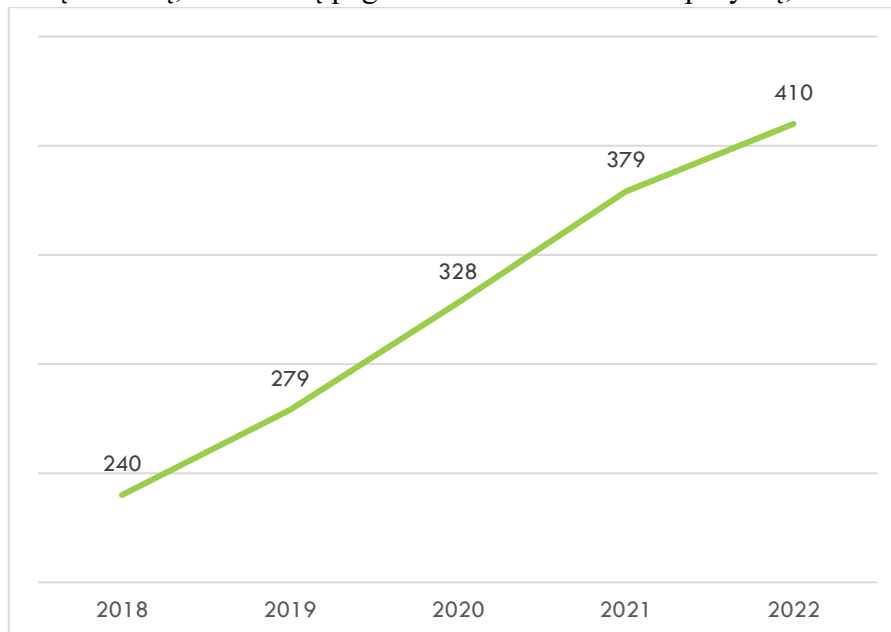
12 lentelė. Veikiančių SVV įmonių skaičius metų pradžioje. Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra.

Kelmės rajono savivaldybė skatina SVV kūrimą, jau įsikūrusio verslo plėtojimą savivaldybės teritorijoje per Smulkiojo ir vidutinio verslo rėmimo programą. 2020 m. programos lėšos (22 200,00 Eur) paskirstytos 15-ai SVV subjektų, 2021 m. (20 582,17 Eur) – 20-iai SVV subjektų, 2022 m. (26 521,74 Eur) – 14-ai SVV subjektų (analizuojami tik 2020–2022 m. duomenys, nes ankstesnių metų ataskaitos nepateiktos).

Gyventojų apklausa parodė, kad jei būtų teikiamos konsultacijos dėl naujo verslo (įskaitant socialinį verslą) kūrimo, 55 proc. apklaustųjų tai paskatintų imtis verslo (įskaitant socialinį verslą). 73 proc. apklaustųjų atsakė, kad jei verslo pradžia būtų skiriamas ES dalinis finansavimas, tai paskatintų juos pradėti verslą (įskaitant socialinį verslą). Į klausimą, kokių žinių, įgūdžių, informacijos ar išteklių respondentams trūksta naujo verslo pradžia (įskaitant socialinį verslą) ar tolimesnei jauno verslo plėtrai, gyventojai nurodė: informacijos apie finansavimo galimybes, informacijos apie mokesčius ir buhalterinę apskaitą, verslo valdymo, teisinių žinių, įgūdžių, bendradarbytės verslo erdvės, reklamos ir rinkodaros žinių.

Šiuo metu įgyvendinama 2021–2027 m. ES fondų investicijų programa sudaro galimybes įsisavinti numatytas lėšas Kelmės mieste tiek socialinės įtraukties, tiek verslo ir kitose srityse. [\[2 galimybė\]](#)

Šiaulių apskrities valstybinės mokesčių inspekcijos duomenimis, Kelmės mieste 2018–2022 m. net 70 proc. išaugo fizinių asmenų, veikiančių pagal individualios veiklos pažymą, skaičius (žr. 10 pav.).

10 pav. Fiziniai asmenys, įregistravę individualią veiklą Kelmės mieste. Šaltinis: Šiaulių apskrities valstybinė mokesčių inspekcija.

Sparčiai didėjantis SVV, tenkantis 1 000 gyventojų, bei fizinių asmenų, veikiančių pagal individualios veiklos pažymą, skaičius ir Kelmės rajono savivaldybės SVV rėmimo programos skiriamų lėšų nuoseklus didėjimas **rodo gana aukštą Kelmės gyventojų verslumą**. [\[2 stiprybė\]](#)

Tačiau nepaisant didelio gyventojų verslumo, mieste vyrauja nedidelės įmonių investicijos į plėtrą ir žemos pridėtinės vertės verslai. Dėl to vidutinis mėnesinis darbo užmokestis 2022 m. (bruto) Kelmės rajone yra beveik 30 proc. žemesnis už Lietuvos vidurkį. Pagal Valstybės duomenų agentūros teikiamą

informaciją, 2022 m. vidutinis mėnesinis darbo užmokestis Kelmės rajone siekė 1 330,6 Eur, Lietuvoje – 1 789 Eur, o Šiaulių apskrityje – 1 485,9 Eur. (žr. 14 lentelę).

	2018	2019	2020	2021	2022	Pokytis, proc.
Lietuvos Respublika	924,1	1 296,4	1 428,6	1 579,4	1 789	94
Šiaulių apskr.	772,8	1 069,7	1 210,5	1 317,6	1 485,9	92
Kelmės r. sav.	700,8	996,9	1 146,1	1 193	1 330,6	90

13 lentelė. Vidutinis mėnesinis darbo užmokestis (bruto). Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra.

Nepaisant to, kad analizuojamu laikotarpiu Kelmės rajono ekonominiai rodikliai gerėjo, būtina atkreipti dėmesį į ekonominės recesijos grėsmę šalyje. [2 grėsmė] Lietuvos banko parengtos makroekonominės prognozės⁴ rodo, kad pasaulio ekonominė padėtis silpnėja. Ekonominį aktyvumą riboja ir didesnės palūkanų normos. Jos daro nepalankų poveikį ne tik privačiam, bet ir valdžios sektoriui. Šios grėsmingos tendencijos aktualios ir Lietuvai.

Užimtumo tarnybos Kelmės skyriaus pateiktais duomenimis, 2018–2022 m. **nedarbo situacija Kelmės mieste santykinai gerėja**: bedarbių skaičius sumažėjo 30 proc. (nuo 684 iki 477 asm.); jaunų bedarbių skaičius sumažėjo 30 proc. (nuo 102 iki 71 asm.); ilgalaikių bedarbių skaičius sumažėjo 76 proc. (nuo 245 iki 58 asm.), tačiau **bedarbių asmenų, kuriems daugiau nei 55 m., skaičius padidėjo 26 proc.** (nuo 181 iki 228 asm.) (žr. 15 lentelę). **Bedarbiai, kuriems daugiau nei 55 m., 2022 m. sudarė 48 proc. visų bedarbių (padidėjo nuo 26 iki 48 proc.)**. Palyginimui, Varėnos mieste 2018–2022 m. bedarbių skaičius išaugo nuo 704 iki 760, t. y. 7,9 proc.

	2018	2019	2020	2021	2022	Pokytis, proc.
Bedarbių skaičius	684	477	901	505	477	-30
Bedarbių skaičius (jaunimas iki 29 m.)	102	73	170	78	71	-30
Ilgalaikių bedarbių skaičius	245	109	219	104	58	-76
Bedarbių skaičius (daugiau kaip 55 m.)	181	202	373	216	228	26
Darbo rinkai besirengiančių asmenų skaičius ⁵	–	–	–	–	89	–

14 lentelė. Bedarbių skaičius Kelmės mieste. Šaltinis: Užimtumo tarnybos Kelmės skyrius.

Pastarojo penkmečio registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus žmonių santykio (proc.) rodiklis rodo, kad tiek šalyje (nuo 8,5 iki 12,6 ir 13 proc.), tiek Kelmėje (nuo 13,8 iki 16,4 ir 14,7 proc.), tiek Šiaulių apskrityje (nuo 8,9 iki 12,5 ir 12,7 proc.) nedarbo lygis buvo šoktelėjęs 2020 ir 2021 m., palyginti su 2018 m. Didžiąja dalimi ši staigų pokytį galima priskirti COVID-19 pandemijai. Žvelgiant į 2022 m. duomenis, matoma, jog rodiklio reikšmė iš esmės sugrįžo į prieš pandemijos fiksuotą lygį Lietuvoje ir Šiaulių

⁴ Lietuvos Bankas. *Makroekonominės prognozės. 2023 m. rugsėjis* [interaktyvus]. Prieiga per internetą: https://www.lb.lt/uploads/publications/docs/42696_c44bc8a643fc9c65091dc03ead0a5da1.pdf.

⁵ Darbo rinkai besirengiančio asmens statusas pradėtas teikti nuo 2022 m. liepos 1 d.

apskrityje, tačiau Kelmė pasižymi didesniu bedarbių sumažėjimu: 2022 m. fiksuojamas 3,5 proc. punkt. žemesnis bedarbių lygis nei prieš pandemiją (nuo 13,8 proc. iki 10,3 proc.), Šiaulių apskrityje – 0,1 proc. punkt. mažesnis (nuo 8,9 proc. iki 8,8 proc.), o Lietuvoje – 0,5 proc. punkt. didesnis (nuo 8,5 proc. iki 9 proc.). **Tačiau Kelmė vis dar išsiskiria didesniu nei apskrities ir šalies nedarbo lygiu** – analizuojant 2022 m. duomenis matyti, kad Kelmėje nedarbas 2 proc. punkt. viršija Šiaulių apskrities vidurkį ir 1,8 proc. punkt. viršija Lietuvos vidurkį (žr. 16 lentelę). **[4 silpnybė]**

	2018	2019	2020	2021	2022	Pokytis, proc.
Lietuvos Respublika	8,5	8,4	12,6	13	9	6
Šiaulių apskr.	8,9	8,9	12,5	12,7	8,8	-1
Kelmės m.	13,8	12,7	16,4	14,7	10,3	-24

15 lentelė. Bedarbių procentas nuo darbinio amžiaus gyventojų. Šaltinis: Užimtumo tarnybos statistika, Užimtumo tarnybos Kelmės skyrius.

Socialinis verslas. Lietuvoje daugėja socialinių verslų ir atsiranda daugiau iniciatyvių bei kūrybingų žmonių, kurie nepalieka socialinių problemų sprendimo tik valstybei. Kelmės mieste 2022 m. veikė 1 socialinis verslas. Gyventojų apklausos duomenimis, **socialinio verslo kūrimas ir plėtra pateko į pagrindines KM VPS sritis, kurioms turėtų būti skiriamas didžiausias dėmesys.**

Atlikta ekonominių rodiklių analizė parodė, kad nors situacija ir gerėja, tačiau Kelmės rajonas ir miestas ekonomiškai atsilieka tiek nuo Šiaulių apskrities, tiek nuo viso Lietuvos vidurkio. Kelmėje sulaukiama gerokai mažiau tiesioginių užsienio ir materialinių investicijų, vidutinis mėnesinis darbo užmokestis yra žemesnis nei vidutiniškai šalyje. Kelmė pasižymi aukštu SVV, tenkančių 1 000 gyventojų, ir fizinių asmenų, veikiančių pagal individualios veiklos pažymą, skaičiumi, rodančiu miesto gyventojų verslumą. Kelmės rajono savivaldybė remia SVV per Smulkiojo ir vidutinio verslo programą, kuriai skiriamos lėšos vis didėja. Kelmėje veikia vienas socialinis verslas, tačiau gyventojų apklausa rodo, kad gyventojai domisi socialiniu verslu ir nori įtraukti į VPS finansuojamus veiksmus. Gyventojai taip pat nurodė, kokios jiems yra aktualios žinios, susijusios su verslumu ir verslo kūrimu. Aktuali nedarbo problema, bedarbių skaičiaus procentas viršija tiek šalies, tiek Šiaulių apskrities vidurkius.

STIPRYBIŲ, SILPNYBIŲ, GALIMYBIŲ IR GRĖSMIŲ (SSGG) ANALIZĖ

STIPRYBĖS		SILPNYBĖS	
1.	Socialines paslaugas teikiančių įstaigų ir jų teikiamų paslaugų koncentracija Kelmės mieste.	1.	Išaugęs socialiai pažeidžiamų asmenų skaičius ir jiems teikiamų socialinių paslaugų poreikis.
2.	Išaugęs gyventojų verslumas.	2.	Aukštas skurdo rizikos lygis ir didelis skaičius asmenų, gaunančių socialinę pašalpą.
		3.	Nepakankamas NVO įsitraukimas į socialinių paslaugų teikimą.
		4.	Santykinai aukštas nedarbo lygis, reikšmingai išaugusi bedarbių, kuriems daugiau nei 55 m., dalis.
GALIMYBĖS		GRĖSMĖS	
1.	Viešųjų paslaugų teikimo perdavimas nevyriausybinėms ir bendruomeninėms organizacijoms.	1.	Tendencingai senstanti visuomenė.
2.	Naujojo ES finansavimo periodo galimybės.	2.	Ekonominė recesija šalyje.

16 lentelė. SSGG. Šaltinis: sudaryta autorių.

VIETOS PLĖTROS STRATEGIJOS TIKSLAI, UŽDAVINIAI IR JŲ ĮGYVENDINIMO STEBĖSENOS RODIKLIAI, ĮSKAITANT IŠMATUOJAMAS REZULTATO SIEKTINAS REIKŠMES

1 TIKSLAS – didinti nepalankioje padėtyje esančių Kelmės miesto gyventojų socialinę ir ekonominę įtrauktį.

VPS tikslas suformuluotas atsižvelgiant į atliktą Kelmės miesto statistinę analizę, susitikimų metu gyventojų, nevyriausybinių organizacijų, viešojo ir verslo sektoriaus atstovų išsakytus pasiūlymus, taip pat remiantis gyventojų apklausos rezultatais.

Analizėje nustatyta, kad dalis Kelmės miesto gyventojų yra nepalankioje padėtyje dėl nedarbo, negalios, skurdo, nepakankamų pajamų, kitų aplinkybių bei patiria socialinę ir ekonominę atskirtį. Išskirtos pagrindinės, su sunkumais susiduriančios **tikslinės grupės**: socialinę riziką patiriančios šeimos ir jose gyvenantys vaikai, mažiau galimybių turintis jaunimas, senyvo amžiaus asmenys, bedarbiai, ekonomiškai neaktyvūs asmenys, mažas pajamas gaunantys gyventojai, neįgalieji ir jų šeimos nariai.

Atsižvelgiant į suformuluotą SSGG, galima išskirti šiuos pagrindinius Kelmės gyventojų **poreikius, kuriuos aprėpia tikslas**:

- 1) plėsti socialinių paslaugų prieinamumą ir įvairovę nepalankioje padėtyje esantiems gyventojams bei stiprinti NVO įsitraukimą į socialinių paslaugų teikimą (**1, 2, 3 silpnybė, 1, 2 grėsmė; 1 stiprybė ir 1 galimybė**);
- 2) skatinti socialinio verslo plėtrą, sprendžiant gyventojų socialines problemas (**1, 2 silpnybė, 1 grėsmė**);
- 3) sudaryti sąlygas aktyvesniam gyventojų dalyvavimui darbo rinkoje (**2, 4 silpnybė, 1 grėsmė**);
- 4) stiprinti bendruomenės verslumo gebėjimus ir skatinti jauną verslą (**1, 2 stiprybė, 1, 2 galimybė, 2 grėsmė**).

Siekiant atliepti Kelmės miesto gyventojų poreikius, bus plėtojamas socialinių paslaugų prieinamumas, stiprinamos NVO, stiprinami bendruomenės verslumo įgūdžiai, gyventojų darbinės kompetencijos, kuriamos darbo vietos. Verslas (įskaitant socialinį verslą) bei socialinių paslaugų prieinamumas ir plėtra teigiamai paveiks visų miesto gyventojų gyvenimo kokybę.

Tikslas atitinka 2021–2027 m. ES fondų investicijų programos uždavinius: 4.7 uždavinį „Skatinti aktyvią įtrauktį, siekiant propaguoti lygias galimybes, nediskriminavimą ir aktyvų dalyvavimą, ir gerinti įsidarbinamumą, ypač palankių sąlygų neturinčių grupių“ bei 4.9 uždavinį „Skatinti marginalizuotų bendruomenių, mažas pajamas gaunančių namų ūkių ir nepalankioje padėtyje esančių grupių, įskaitant specialiųjų poreikių turinčius asmenis, socialinę ir ekonominę įtrauktį vykdant integruotus veiksmus, be kita ko, teikti aprūpinimą būstu ir socialines paslaugas“, kadangi numatoma didinti Kelmės nepalankioje padėtyje esančių gyventojų socialinę ir ekonominę įtrauktį.

Tikslo rodikliams pasiekti bei uždaviniams ir veiksams įgyvendinti suplanuota suma yra remiantis pateiktais VVG projektiniais pasiūlymais ir neviršijant Vietos plėtros strategijų rengimo ir atrankos taisyklių 20 p. nustatytų sumų.

TIKSLO 1 ALTERNATYVA

1. Tikslo alternatyva. *Didinti nepalankioje padėtyje esančių Kelmės miesto gyventojų socialinę ir ekonominę įtrauktį.* Tikslas suformuluotas atsižvelgiant į atliktos analizės SSGG ir siekiant atliepti gyventojų poreikius. Ši alternatyva **pasirinkta**, nes aiškiai nurodo, kokiais tiksliniais grupėmis formuluojamas tikslas, t.y. nepalankioje padėtyje esantiems gyventojams. Taip pat aiškiai apibrėžtos ir tarpusavyje sąveikaujančios veiklos kryptys – siekiant didinti

TIKSLO 2 ALTERNATYVA

2. Tikslo alternatyva. *Plėtoti Kelmės mieste teikiamas socialines paslaugas ir didinti gyventojų verslumą.* Tikslas suformuluotas atsižvelgiant į atliktos analizės SSGG ir siekiant atliepti gyventojų poreikius. Ši alternatyva **atmesta**, nes nepakankamai plačiai paliečia teritorijos analizėje išryškintus poreikius. Socialinių paslaugų plėtra reikšmingai prisidėtų prie gyventojų socialinės atskirties mažinimo, tačiau tikslas neapibrėžia gyventojų, kuriems bus teikiamos šios paslaugos.

socialinę įtrauktį, būtina plėsti įvairias socialines paslaugas, o mažinant socialinę atskirtį, didės gyventojų galimybės dalyvauti ekonominėje veikloje. Skatinant ekonominę įtrauktį, siekiama sudaryti galimybes ne tik įsidarbinti, bet ir kurti darbo vietas – pradėti ar plėtoti verslą. Gerėjant gyventojų ekonominei situacijai, mažės ir jų socialinė atskirtis, socialinių pašalpų ar socialinių paslaugų poreikis.	Be to, būtų skiriamas nepakankamas dėmesys socialinei įtraukčiai. Gyventojų verslumo didinimas prisidėtų prie gyventojų kompetencijų ir motyvacijos dirbti stiprinimo, tačiau neužtikrintų ekonominės įtraukties, neskatintų integravimosi į darbo rinką.
---	---

	Rezultato rodiklio pavadinimas	Pradinė reikšmė (2023)	Siekiamą reikšmė (2029)
1.	Bendruomenės inicijuotos vietos plėtros projektų veiklų dalyvių, kurie po dalyvavimo veiklose toliau dalyvauja socialinei integracijai skirtose veiklose ir (ar) darbo rinkoje, dalis (proc.)	0	40
2.	Paramą gavusiuose subjektuose sukurtos darbo vietos	0	4

1.1 UŽDAVINYS – išplėsti Kelmės mieste teikiamų socialinių bei sociokultūrinių paslaugų prieinamumą.
<p>Šiuo uždaviniu siekiama sumažinti SSGG analizėje įvardytas 1, 2, 3 silpnības ir sušvelninti 1, 2 grėsmes, pasitelkti 1 stiprybę ir pasinaudoti 1 galimybe. Šis uždavinys prisideda prie VPS tikslo įgyvendinimo, kadangi per socialinių bei sociokultūrinių paslaugų prieinamumo didinimą bus stiprinama gyventojų socialinė ir ekonominė įtrauktis bei mažinama socialinė atskirtis.</p> <p>Uždaviniu siekiama išplėsti teikiamų ir naujų socialinių bei sociokultūrinių paslaugų prieinamumą, socialinio verslo plėtrą, teikiamų paslaugų kokybės užtikrinimą, NVO ir bendruomenės aktyvų įsitraukimą nepalankioje padėtyje esantiems miesto gyventojams: neįgaliams asmenims ir jų šeimos nariams (globėjams, rūpintojams); socialiai pažeidžiamiems, socialinę riziką (atskirtį) patiriantiems asmenims; nepalankias sąlygas turintiems vaikams, mokiniams, ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikams; mažiau galimybių turinčiam jaunimui.</p> <p>Siekiant mažinti socialinę atskirtį, bus remiami socialinio verslo projektai, teikiantys socialines ir sociokultūrinės paslaugas gyventojams. Įgyvendinant šį uždavinį tikimasi, kad bus įgyvendinti ne mažiau kaip 14 (iš jų 4 – socialinio verslo) BIVP projektai. Numatomas tikslinių grupių dalyvių skaičius – 225.</p>

	Produkto rodiklio pavadinimas	Pradinė reikšmė	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Siekiamą reikšmė
1.	BIVP projektai, kuriuos įgyvendino NVO ir (arba) kurie įgyvendinti kartu su partneriu	0			3	3	3	1	10
2.	BIVP projektų veiklų dalyviai (įskaitant visas tikslines grupes)	0	20	60	80	40	25		225

3.	Socialinio verslo subjektai, įgyvendinus bendruomenės inicijuotos vietos plėtros projektus gavę paramą socialinio verslo kūrimui ar plėtrai	0		1	1	1	1		4
4.	Paramą gavusios įmonės, iš kurių labai mažos, mažos, vidutinės ir didelės įmonės	0		1	1	1	1		4
5.	Paramą dotacijomis gavusios įmonės	0		1	1	1	1		4

1.1 UŽDAVINIO 1 ALTERNATYVA	1.1 UŽDAVINIO 2 ALTERNATYVA
<p>1 Uždavinio alternatyva <i>Išplėsti Kelmės mieste teikiamų socialinių bei sociokultūrinių paslaugų prieinamumą.</i></p> <p>Ši alternatyva pasirinkta, nes yra plati ir suteikia galimybę įgyvendinti įvairius Kelmės gyventojų poreikius atitinkančius projektus, kurių metu bus teikiamos socialinės paslaugos. Taip pat pabrėžiamos sociokultūrinės paslaugos, siekiant skatinti gyventojų socialinius ryšius ir bendruomenės aktyvumą, mažinant socialinę gyventojų atskirtį. Socialinių ir sociokultūrinių paslaugų prieinamumo didinimo bus siekiama ne tik paslaugas teikiant tradiciniu būdu, kai paslaugas teikia savivaldybei ir valstybei pavaldžios įstaigos, NVO, bet ir skatinant vykdyti socialinį verslą.</p> <p>Ši alternatyva leistų įtraukti visas aktualias VPS išskirtas tikslines grupes, atsižvelgiant į skirtingus jų poreikius ir kartu įvertinant bei sprendžiant SSGG įvardytas 1, 2, 3 silpnybes, sušvelninant 1, 2 grėsmes, pasitelkiant 1 stiprybę ir pasinaudojant 1 galimybe.</p>	<p>2 uždavinio alternatyva <i>Plėtoti Kelmės miesto bendruomeninių ir nevyriausybinių organizacijų teikiamas socialines paslaugas.</i></p> <p>Ši alternatyva labiau skatintų bendruomenės įsitraukimą į socialinės atskirties problemų sprendimą ir paspartintų Nacionaliniame plane numatytą planą iki 2030 m. pasiekti 30 proc. visų teikiamų viešųjų paslaugų iš nevyriausybinių organizacijų. Tačiau ši alternatyva atmesta, nes labai apriboja galimus projektų pareiškėjus ir vykdytojus bei socialinių paslaugų įvairovę, kadangi kai kurių paslaugų teikimui būtina akreditacija. Kita priežastis, kad NVO stokoja pasirengimo ir turimų gebėjimų, kad būtų pajėgios teikti socialines paslaugas gyventojams reikiama apimtimi. Pasirinkus šią alternatyvą, nebūtų pilnai sprendžiamos SSGG įvardytos 1, 2, 3 silpnybės, 1, 2 grėsmės, 1 stiprybė ir 1 galimybė.</p>

1.2 UŽDAVINYS – paskatinti Kelmės gyventojų verslumą ir aktyvų dalyvavimą darbo rinkoje.
<p>Šiuo uždaviniu siekiama sumažinti SSGG analizėje įvardytas 2, 4 silpnybes, 1 grėsmę, pasitelkti 2 stiprybę ir išnaudoti 1, 2 galimybes. Šis uždavinys prisideda prie VPS tikslo įgyvendinimo, kadangi per verslumo skatinimą ir aktyvų dalyvavimą darbo rinkoje bus stiprinama gyventojų socialinė ir ekonominė įtrauktis.</p> <p>Uždaviniu siekiama paskatinti Kelmės miesto gyventojų verslumą ir jauno verslo kūrimą, aktyvų dalyvavimą darbo rinkoje nepalankioje padėtyje esantiems miesto gyventojams: socialiai pažeidžiamiems, socialinę riziką (atskirtį) patiriantiems asmenims; mažiau galimybių turinčiam jaunimui; bedarbiams. Įgyvendinant šį uždavinį tikimasi, kad bus įgyvendinta ne mažiau kaip 6 BIVP projektai, iš kurių 2 – jauno verslo kūrimas. Numatomas tikslinių grupių dalyvių skaičius – 135.</p>

	Produkto rodiklio pavadinimas	Pradinė reikšmė	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Siekiamą reikšmė
1.	BIVP projektai, kuriuos įgyvendino NVO ir (arba) kurie įgyvendinti kartu su partneriu	0		1	1	1	1		4

<p>1 Alternatyva <i>Paskatinti Kelmės gyventojų verslumą ir aktyvų dalyvavimą darbo rinkoje.</i> Ši alternatyva pasirinkta atsižvelgiant į ganėtinai aukštą Kelmės miesto gyventojų nedarbo lygį, siekiant ne tik socialiai pažeidžiamų, bet ir kitų tikslinių grupių aktyvesnio dalyvavimo darbo rinkoje. Pasirinktas uždavinys yra platesnės įgyvendinamų veiklų įvairovės: šiuo uždaviniu siekiama, kad gyventojai stiprintų savo verslumo gebėjimus, dalyvautų darbo rinkoje ne tik kaip darbuotojai, bet ir gautų verslo pradžiai reikalingų priemonių ir taptų darbo vietų kūrėjais. Uždaviniu siekiama, kad verslumo skatinimas nebūtų tik teorinių žinių gavimas, o būtų realiai panaudotas įsitraukiant į darbo rinką. Ši alternatyva leistų įtraukti visas aktualias VPS išskirtas tikslines grupes, atsižvelgiant į skirtingus jų poreikius ir kartu įvertinant bei sprendžiant SSGG įvardytas 2, 4 silpnybes, 1 grėsmę, pasitelkti 2 stiprybę ir išnaudoti 1, 2 galimybes.</p>	<p>2 Alternatyva <i>Didinti Kelmės gyventojų verslumą.</i> Ši alternatyva skatintų verslumą ir gyventoms suteiktų daugiau verslumo įgūdžių ir žinių, tačiau nenumato tęstinumo, t. y. tolesnio gautų žinių ir įgūdžių panaudojimo. Šia alternatyva būtų skatinama integracija į darbo rinką, pakankamas įsitraukimas į ekonominės padėties gerinimą, todėl ši alternatyva atmesta. Pasirinkus šią alternatyvą, nebūtų pilnai sprendžiamos SSGG įvardytos 2, 4 silpnybės, 1 grėsmė, 2 stiprybė, 1, 2 galimybės.</p>
--	---

		Iš viso uždaviniui:	139 546,63	132 967,24	161 702,89	113 891,34	0,00	0,00	548 108,10
1.1.1 veiksmas. Gyventojų poreikius atitinkančių socialinių paslaugų plėtra. (Numatoma vykdyti 10 projektų, numatomas dalyvių skaičius– 225 asm., projektų įgyvendinimo pradžia – 2024 m., pabaiga – 2028 m.)	Pareiškėjai: viešieji ir (ar) privatūs juridiniai asmenys. Atrankos būdas: konkursas	Europos socialinis fondas +	59 992,35	54 823,20	72 207,22	0,00	45 027,23	0,00	232 050,00
		Europos regioninės plėtros fondas	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
		LR valstybės biudžetas	10 586,89	9 674,68	17 037,58	0,00	3 650,86	0,00	40 950,00
		Savivaldybės biudžeto lėšos	5 724,14	5 226,11	9 214,86	0,00	1 970,03	0,00	22 135,13
		Privačios lėšos	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
		Iš viso veiksmui:	76 303,38	69 723,99	98 459,65	0,00	50 648,11	0,00	295 135,13
1.1.2 veiksmas. Socialinio verslo kūrimas ir plėtra, sprendžiant gyventojų atskirties problemas (numatoma vykdyti 4 projektus ir sukurti 4 darbo vietas, projektų įgyvendinimo pradžia – 2024 m., pabaiga – 2027 m.)	Pareiškėjai: viešieji ir (ar) privatūs juridiniai asmenys. Atrankos būdas: konkursas	Europos socialinis fondas +	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
		Europos regioninės plėtros fondas	49 725,00	49 725,00	49 725,00	49 724,99	0,00	0,00	198 899,99
		LR valstybės biudžetas	8 775,00	8 775,00	8 775,00	8 775,00	0,00	0,00	35 100,00
		Savivaldybės biudžeto lėšos	4 743,24	4 743,24	4 743,24	4 743,24	0,00	0,00	18 972,96
		Privačios lėšos	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
		Iš viso veiksmui:	63 243,24	63 243,24	63 243,24	63 243,23	0,00	0,00	252 972,95
1.2 UŽDAVINYS – paskatinti aktyvų Kelmės gyventojų dalyvavimą darbo rinkoje.									
		Europos socialinis fondas +	59 115,08	51 083,82	52 833,41	69 017,68	0,00	0,00	232 050,00

		Europos regioninės plėtros fondas	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
		LR valstybės biudžetas	10 400,51	9 032,66	9 350,35	12 166,48	0,00	0,00	40 950,00
		Savivaldybės biudžeto lėšos	5 636,40	4 874,31	5 041,93	6 582,50	0,00	0,00	22 135,14
		Privačios lėšos	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
		Iš viso uždaviniui:	75 151,99	64 990,79	67 225,69	87 766,67	0,00	0,00	295 135,14
1.2.1 veiksmas. Bedarbių ir ekonomiškai neaktyvių gyventojų integracija į darbo rinką (numatoma vykdyti 2 projektus, numatomas dalyvių skaičius – 55 asm., projektų įgyvendinimo pradžia – 2024 m., pabaiga – 2027 m.)	Pareiškėjai: viešieji ir (ar) privatūs juridiniai asmenys. Atrankos būdas: konkursas	Europos socialinis fondas +	0,00	15 861,55	0,00	44 471,45	0,00	0,00	60 333,00
		Europos regioninės plėtros fondas	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
		LR valstybės biudžetas	0,00	2 799,10	0,00	7 847,90	0,00	0,00	10 647,00
		Savivaldybės biudžeto lėšos	0,00	1 513,03	0,00	4 242,11	0,00	0,00	5 755,14
		Privačios lėšos	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
		Iš viso veiksmui:	0,00	20173,67	0,00	56561,47	0,00	0,00	76735,14
1.2.2 veiksmas. Bendruomenės verslumo gebėjimų ugdymas (numatoma vykdyti 2 projektus, numatomas dalyvių skaičius – 65 asm., projektų	Pareiškėjai: viešieji ir (ar) privatūs juridiniai asmenys. Atrankos	Europos socialinis fondas +	59 115,08	0,00	0,00	24 546,23	0,00	0,00	83 661,31
		Europos regioninės plėtros fondas	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
		LR valstybės biudžetas	104 00,51	0,00	0,00	4 318,58	0,00	0,00	14 719,09

Lėšos strategijos administravimui	iš viso:	2024 m.	2025 m.	2026 m.	2027 m.	2028 m.	2029 m.
Europos socialinis fondas +	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Europos regioninės plėtros fondas	132 600,00	33 766,49	31 126,41	34 953,13	32 753,97	0,00	0,00
LR valstybės biudžetas	23 400,00	5 952,48	5 496,47	7 032,58	4 918,47	0,00	0,00
Savivaldybės biudžeto lėšos	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Privačios lėšos	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Iš viso vietos plėtros strategijai	999 243,23
Europos socialinis fondas +	464 100,00
Europos regioninės plėtros fondas	331 499,99
LR valstybės biudžetas	140 400,00
Savivaldybės biudžeto lėšos	63 243,24
Privačios lėšos	0,00

BENDRUOMENĖS DALYVAVIMAS

KM VPS buvo rengiama atsižvelgiant į Kelmės miesto gyventojų, verslo, valstybinių įstaigų, nevyriausybinių organizacijų atstovų išreikštus poreikius bei pasiūlymus. Rengiant KM VPS buvo:

- **2023 m. liepos 20 d. 13 val.** suorganizuotas kontaktinis susitikimas-diskusija su Kelmės miesto gyventojais, politikais, įvairių įmonių ir įstaigų, miesto bendruomenių atstovais. Susitikimo tikslas – informuoti visuomenę apie rengiamą KM VPS, padiskutuoti apie jos viziją, tikslą, uždavinius ir veiksmus. Renginyje dalyvavo 26 asm.
- **2023 m. liepos 26–rugpjūčio 9 d.** atlikta Kelmės miesto gyventojų internetinė apklausa, siekiant išsiaiškinti gyventojų pasitenkinimą esama Kelmės miesto socialine ir ekonomine situacija bei jų poreikius. Apklausoje dalyvavo 322 asmenys. Apklausos rezultatai pridedami 2 priede.
- **2023 m. rugpjūčio 7 d. 13 val.** suorganizuotas konsultacinis seminaras (nuotolinis) dėl KM VPS projektinių pasiūlymų pildymo. Renginyje dalyvavo 17 asm.
- Gauta 20 projektinių pasiūlymų (projektinių pasiūlymų sąrašas pateikiamas 3 priede).
- **2023 m. lapkričio 14 d.** vyko konsultacijos su bendruomenės ir įvairių organizacijų atstovais dėl KM VPS rengimo, aptarti numatomi veiksmai ir jiems skiriamas finansavimas, galimi pareiškėjai, galimos veiklos. Konsultacijose dalyvavo 14 atstovų.
- **2023 m. lapkričio 23 d. 14 val.** įvyko Kelmės miesto 2023–2029 m. VPS viešas pristatymas. Renginio metu pristatyta VPS SSGG, tikslas, planuojami veiksmai ir finansinis planas. Renginyje dalyvavo 39 asm.
- Informacija apie KM VPS rengimą buvo skelbiama Kelmės rajono savivaldybės bei Kelmės turizmo ir verslo informacijos centro interneto svetainėje (www.kelme.lt; <https://www.infokelme.lt/info/kelmes-miesto-vvg/>) ir Kelmės miesto VVG „Facebook“ paskyroje (<https://www.facebook.com/profile.php?id=100091285916195>).
- Susitikimų protokolai ir dalyvių sąrašai pateikiami 4 priede.

VIETOS PLĖTROS STRATEGIJOS VALDYMO, STEBĖSENOS IR VERTINIMO TVARKA

Už veiksmų, skirtų KM VPS įgyvendinti, atranką, strategijos įgyvendinimo koordinavimą ir stebėseną atsakingi miesto VVG organai:

Visuotinis narių susirinkimas atsakingas už:

- Strategijos ir jos pakeitimų tvirtinimą;
- Metinių Strategijos ataskaitų tvirtinimą;
- Galutinės Strategijos ataskaitos tvirtinimą.

Kolegialus VVG valdymo organas (valdyba) atsakingas už:

- Strategijos ir jos pakeitimų tvirtinimą;
- vietos plėtros paraiškų atrankos kriterijų, jų balų ir vietos plėtros paraiškų vertinimo ir atrankos vidaus tvarkos aprašo tvirtinimą;
- vietos plėtros projektų paraiškų vertintojų sąrašo tvirtinimą;
- vietos plėtros paraiškų vertinimo ataskaitų tvirtinimą;
- siūlomų finansuoti ir rezervinio vietos projektų sąrašų tvirtinimą (atsižvelgiant į vietos plėtros projektų vertintojų vertinimo ataskaitoje pateiktas vertinimo išvadas);
- vietos plėtros stebėsenos ataskaitų svarstymą ir tvirtinimą;
- rizikų, susijusių su vietos plėtros įgyvendinimu, valdymą;
- kitus klausimus, susijusius su Strategijos įgyvendinimu.

Vienasmenis VVG valdymo organas – vadovas (direktorius) atsakingas už:

- kvietimų teikti vietos plėtros projektus atrankai rengimą ir skelbimą;
- vietos plėtros projektų paraiškų registravimą, bylų formavimą ir archyvavimą;
- vietos plėtros projektų pareiškėjų konsultavimą;
- Strategijos stebėsenos ataskaitų rengimą;
- komunikaciją su vietos plėtros projektų vertintojais, pareiškėjais, LR vidaus reikalų ministerija, Centrine projektų valdymo agentūra ir kitais suinteresuotais asmenimis;
- atskirų užduočių, susijusių su Strategijos įgyvendinimu, vykdymą;
- Strategijos įgyvendinimo viešinimą;
- kitus klausimus, susijusius su Strategijos įgyvendinimu.

KM VPS įgyvendinimas ir BIVP projektų atranka bus organizuojami vadovaujantis Vidaus reikalų ministerijos patvirtintais teisės aktais ir KM VVG patvirtintu BIVP projektų vertinimo ir atrankos vidaus tvarkos aprašu. Nustatytais terminais bus rengiami BIVP projektų atrankos planai ir teikiami atsakingoms institucijoms. KM VVG BIVP projektų atranką (kvietimų paskelbimo, vietos plėtros projektinių pasiūlymų vertinimo ir vietos plėtros projektų sąrašų sudarymo terminus) planuos ir vykdys atsižvelgdama į VPS nustatytą vietos plėtros strategijos veiksmų įgyvendinimo terminus taip, kad būtų užtikrinama ne lėtesnė nei dokumentuose nustatyta VPS uždavinių ir veiksmų įgyvendinimo sparta. Bus rengiami ir KM VVG valdymo organuose tvirtinami kvietimų teikti BIVP projektus dokumentai. Informacija apie kvietimus bus viešinama socialinio tinklo „Facebook“ paskyroje, vietos žiniasklaidos priemonėse. Paskelbus kvietimą, bus organizuojami mokymai ir konsultacijos potencialiems BIVP projektų rengėjams. Pateiktus BIVP projektus vertins KMVVG paskirti vertintojai. BIVP projektai bus vertinami remiantis kvietime nustatytais atrankos kriterijais. Vadovaujantis BIVP projektų surinktų balų skaičiumi, bus sudaromi finansuojamų BIVP projektų sąrašai, į kuriuos patekusių projektų vykdytojai turės teisę gauti finansinę paramą.

KM VVG vietos plėtros strategijos 2023–2029 m. įgyvendinimo metu bus vadovaujamosi Vietos plėtros strategijų rengimo ir atrankos taisyklių, patvirtintų 2022 m. spalio 28 d. vidaus reikalų ministro įsakymu Nr. 1V-672, **4.5 papunktyje nurodytais principais**:

1) partnerystės ir atvirumo – įvairioms socialinėms grupėms suteikiamos vienodos galimybės dalyvauti rengiant ir įgyvendinant vietos plėtros strategiją, siekiama į VVG veiklą įtraukti naujų narių;

2) lyčių lygybės – VVG ir (arba) jos kolegialaus valdymo organo nariais yra moterys ir vyrai ir nė vienos iš lyčių atstovų nėra daugiau kaip 60 proc.;

3) nediskriminavimo – VVG kolegialaus valdymo organo sudarymo principai, VVG sprendimų priėmimo tvarka ir kitos VVG įstatų nuostatos užtikrina, kad VVG vykdant savo veiklą bus užkirstas kelias bet kokiai diskriminacijai dėl lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, negalios, lytinės orientacijos, etninės priklausomybės, religijos ar kitų bruožų ir bus atsižvelgta į jaunimo situaciją bei poreikius; VVG įstatų nuostatos leidžia juridinio asmens veikloje aktyviai dalyvauti neįgaliesiems, vyresnio amžiaus žmonėms, jaunimui bei kitiems, turintiems mažesnių funkcinių galimybių arba dėl socialinių priežasčių mažiau įtrauktiems į jiems aktualių sprendimų priėmimą;

4) jaunimo dalyvavimo – bent vienas kolegialaus valdymo organo narys vietos plėtros strategijos rengimo metu yra jaunesnis negu 29 metų ir (arba) deleguotas savivaldybės jaunimo organizacijų tarybos arba savivaldybės jaunimo reikalų tarybos.

Už kriterijų ir BIVP projektų atrankos procedūrų parengimą yra atsakinga KM VVG. Veiksmų ir juos įgyvendinančių projektų vykdytojai bus atrinkami laikantis horizontaliųjų principų, siekiant, kad nebūtų ribojama konkurencija, t.y. nebus teikiamos privilegijos ir taikoma diskriminacija atskiriems ūkio subjektams ar jų grupėms. Parengtas projektų vertinimo ir atrankos vidaus tvarkos aprašas bus viešinamas ir suinteresuoti asmenys galės su juo susipažinti. Visiems asmenims bus suteikiamos vienodos galimybės dalyvauti teikiant projektus, nediskriminuojant jų dėl lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, negalios, lytinės orientacijos, etninės priklausomybės, religijos ar kitų bruožų.

KM VPS stebėseną bus organizuojama vadovaujantis Vidaus reikalų ministerijos patvirtintais teisės aktais. KM VVG bus patvirtinta stebėsenos procedūra. KM VVG, atlikdama vietos plėtros projektų stebėseną, nuolat rinks, kaups ir analizuos informaciją apie vietos plėtros strategijos veiksmų įgyvendinimo eigą (faktinę veiksmų įgyvendinimo pradžią, vietos plėtros projektų, kurie įgyvendina atskirus vietos plėtros strategijos veiksmus, veiklas, tikslines grupes, siekiamus rodiklius ir kt.), vietos plėtros strategijos įgyvendinimo planuotas ir pasiektas rezultato bei produkto rodiklių pasiekimą; prireikus atliks tyrimus (pvz., vietos plėtros projektų vykdytojų ir (ar) veiklų dalyvių apklausas), skirtus nustatyti pasiektas vietos plėtros strategijos įgyvendinimo rodiklių reikšmes ir (ar) kylančias problemas. KM VVG atliekamos vietos plėtros projektų **stebėsenos tikslas** – laiku identifikuoti vietos plėtros projektų rengimo ir įgyvendinimo problemas, keliančias riziką vietos plėtros strategijos tinkamam įgyvendinimui, ir imtis veiksmų šioms rizikoms suvaldyti (pvz., atlikti papildomas vietos plėtros projektų pareiškėjų ir vykdytojų gebėjimams stiprinti skirtas veiklas).

Stebėsenai bus naudojami duomenys, pateikti oficialių institucijų ir informacinių sistemų, iš BIVP projektų vykdytojų ir kitais būdais KM VVG surinkta informacija. VPS įgyvendinimo metinės ataskaitos bus tvirtinamos KM VVG kolegialaus valdymo organuose kasmet, jos nustatytais terminais bus teikiamos Vidaus reikalų ministerijai, įgyvendinimo rezultatai bus paviešinti vietos bendruomenei. Įgyvendinus KM VPS, bus parengta, patvirtinta ir paviešinta galutinė įgyvendinimo ataskaita.

Planuotų ir pasiektų rezultato bei produktų ir atrinktų finansuoti ir (ar) baigtų įgyvendinti vietos plėtros projektų **stebėsenos periodiškumas** – vieną kartą per kalendorinius metus, parengiant metines ataskaitas:

Eil. Nr.	Stebėsenos veiksmų etapai	Pateikimo terminas	Rengėjas / teikėjas	Gavėjas
1.	Komunikacija su vietos plėtros projektų pareiškėjais, LR Vidaus reikalų ministerija, CPVA ir kt. (pagal poreikį)	Visu strategijos įgyvendinimo ir atsiskaitymo už rezultatus laikotarpiu.	Asmuo atsakingas už vietos plėtros strategijos priežiūrą	Vietos plėtros projektų pareiškėjai, LR Vidaus reikalų ministerija, CPVA ir kt. (pagal poreikį)
2.	Metinės / galutinės ataskaitos parengimas.	Per 2 mėn. nuo ataskaitinių metų pabaigos.	Asmuo atsakingas už vietos plėtros strategijos priežiūrą	KM VVG pirmininkas
3.	Metinės / galutinės ataskaitos tvirtinimas.	Per 3 mėn. nuo ataskaitinių metų pabaigos.	Asmuo atsakingas už vietos plėtros strategijos priežiūrą	Vietos veiklos grupės visuotinis narių susirinkimas / kolegialaus valdymo organas
4.	Metinės / galutinės ataskaitos pateikimas ministerijai.	Taisyklėse numatyta tvarka ir terminais.	Asmuo atsakingas už vietos plėtros strategijos priežiūrą	LR Vidaus reikalų ministerija
5.	Metinės / galutinės ataskaitos viešinimas Kelmės miesto VVG interneto svetainėje, Facebook socialiniam tinkle ir kt.	Taisyklėse numatyta tvarka ir terminais, bet nerečiau kaip 1 kartą per metus.	Asmuo atsakingas už vietos plėtros strategijos priežiūrą / Kelmės miesto VVG paskirtas asmuo.	Visuomenė, tame tarpe: VVG nariai, vietos plėtros projektų pareiškėjai, LR Vidaus reikalų ministerija ir kt.

Metinių ir galutinės ataskaitos rezultatų ir rodiklių viešinimas vyks ne rečiau kaip kartą metuose, skelbiant informaciją KM VVG sukurtoje interneto svetainėje ir (ar) Kelmės turizmo ir verslo informacijos centro interneto svetainės tekstiniam puslapyje (<https://www.infokelme.lt/info/kelmes-miesto-vvg/>) ir Kelmės miesto VVG „Facebook“ paskyroje (<https://www.facebook.com/profile.php?id=100091285916195>), bei Kelmės rajono savivaldybės interneto svetainėje: (<https://www.kelme.lt/>) sudarant galimybę vietos gyventojams ir visai VVG teritorijos bendruomenei teikti pastebėjimus/siūlymus.

KM VPS pakeitimų inicijavimo procedūra. VPS keitimą gali inicijuoti KM VVG arba Vidaus reikalų ministerija. Miesto VVG vietos plėtros strategijos keitimą esminio VPS keitimo atveju gali inicijuoti ne dažniau nei du kartus per kalendorinius metus, o neesminio VPS keitimo atveju gali inicijuoti ne dažniau nei vieną kartą per kalendorinių metų ketvirtį. **VVG gali inicijuoti VPS keitimą esant bent vienam iš šių atvejų:**

- 1) kai būtina keisti dėl teisės aktų, reglamentuojančių VPS rengimą, įgyvendinimą ir įgyvendinimo administravimą, VPS įgyvendinti ir (ar) VPS įgyvendinimui administruoti skirtų projektų finansavimo sąlygas, reikalavimų;
- 2) VPS įgyvendinimo teritorijoje įvykus ekonominiais, socialiniams ir (ar) demografiniams pokyčiams, dėl kurių pasikeitė VPS įgyvendinimo teritorijos vystymosi poreikiai ir galimybės;

- 3) esant VPS įgyvendinimo ar įgyvendinimo administravimo sunkumų, dėl kurių kyla rizika neįgyvendinti VPS uždavinių, veiksmų, nepasiekti VPS įgyvendinimo stebėsenos rodiklių ar tinkamai neatlikti miesto VVG nustatytų pareigų;
- 4) siekiant atsižvelgti į VPS įgyvendinimo vertinimo išvadas ir rekomendacijas.

VPS keitimo procedūra bus vykdoma:

- 1) VVG gavus pasiūlymą keisti VPS, atsakingas VVG darbuotojas įvertins, ar keitimas yra galimas pagal teisės aktus ir neiškreipia VPS turinio ir planuojamų pasiekti rezultatų;
- 2) pasiūlymas keisti VPS bus svarstomas VVG visuotiniame narių susirinkime;
- 3) priėmus sprendimą keisti VPS, teisės aktų nustatyta tvarka, jei yra poreikis – gaunama išvada dėl atitikties Šiaulių regiono plėtros planui, gaunamas Kelmės rajono savivaldybės tarybos pritarimas;
- 4) VPS pakeitimai teikiami Vidaus reikalų ministerijai teisės aktų nustatyta tvarka.